MESTNA OBČINA KRANJ

Mestna uprava
Župan

Slovenski trg 1, 4000 Kranj
T: 04 2373 301
E: MO Kranj@kranj.si S: www.kranj.si

Številka: 122-59/2019-12-40/30/04
Datum: 16. 9. 2020

Zadeva: Strategija varstva starejših v Mestni občini Kranj za obdobje 2020-2024

I. UVOD

Slovenija je imela 1. januarja 2020 2.095.861 prebivalca ali 14.953 več od začetka leta 2019. Prebivalstvo Slovenije je 1. januarja 2020 sestavljalo 1.051.066 moških in 1.047.795 žensk, od tega je 20,2% prebivalstva starejših od 65 let. Glede na rezultate projekcij prebivalstva 2015, ki so nastale v sodelovanju med Eurostatom in nacionalnimi statističnimi uradi za vse države članice EU in Norveško, naj bi imela Slovenija leta 2080 približno 1.940.000 prebivalcev. Prebivalstvo Slovenije naj bi se povečevalo do približno leta 2025, nato naj bi število prebivalcev začelo počasi padati. 1. januarja 2080 naj bi imela Slovenija 1.938.000 prebivalcev, kar je 6 % manj kot v začetnem letu teh projekcij, tj. v 2015. V Sloveniji pa se tako kot v razvitem svetu, občutno povečuje število starostnikov. V naslednjih 65 letih naj bi se zato zelo pomembno spremenila starostna sestava prebivalstva Slovenije. Leta 2015 so starejši (tj. osebe, stare 65 ali več let) predstavljali 17,9 % prebivalstva, leta 2057 naj bil bilo v tej starostni skupini skoraj 31 % prebivalcev Slovenije, leta 2080 pa nekaj manj kot 29 %. V civiliziranem svetu se pričakovano trajanje življenja že dolgo podaljšuje in se še povečuje. Zdaj je v Sloveniji pričakovano trajanje življenja 74 let za moške in 81,4 let za ženske. Starost je raznolika in jo lahko delimo v tri obdobja: zgodnja starost do 75. leta, srednja starost do 85. leta in visoka starost po 85. letu starosti. Stalno nizka rodnost in daljša pričakovana življenjska doba sta preoblikovali starostno piramido Evropske unije in Slovenije. Pri tem bo verjetno najpomembnejša spremembo predstavljal tudi izrazit prehod k veliko starejši strukturi prebivalstva, saj se ocenjuje, da bo delež ljudi, starih 80 let ali več v 50. letih dosegel 13 % celotnega prebivalstva.

Starost je lahko zelo lepa in ustvarjalna doba, a se kljub temu marsikdo boji staranja. Strah je najpogosteje povezan z vprašanjem, ali bomo še zmogli samostojno skrbeti zase. Raziskave kažejo, da večino starostnikov najbolj bremeni prav slabša kakovost življenja, ki je povezana z upadanjem telesnih in mentalnih sposobnosti. Pri tem se veča tudi odtujenost med generacijami. Nekoč so bile mlada, srednja in stara generacija med seboj tesno povezane v družini in soseski, tako da stari ljudje niso bili osamljeni in odrinjeni na rob dogajanja. Današnje življenjske razmere pa ne dopuščajo, da bi se na stara leta zanašali samo na svojce in sosede. Tako je potrebno z različnimi oblikami pomoči ustvariti ustrezne razmere za življenje starejše populacije. Na eni strani je tako potrebno zagotoviti institucionalne oblike pomoči starim. Pri tem domovi za starejše opravljajo številne dejavnosti, ki zagotavljajo kakovostno, zdravo in družbeno življenje v domu. Domovi opravljajo institucionalno varstvo starejših (to obsega vse oblike pomoči, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo); pomoč posamezniku in družini na domu in pripravo okolja, družine in posameznikov na starost, torej dom nudi tudi možnosti, da varovanci preživijo svoj prosti čas aktivno in ustvarjalno ter se skušajo čim bolj upoštevati življenjske in vedenjske navade posameznikov. Na drugi strani pa je potrebno zagotoviti tudi ne-institucionalne oblike pomoči (pomoč na domu, varovanje na daljavo, skupine za samopomoč, medgeneracijski center,...), kjer se zmanjšuje osamljenost starejših in ustvarja lepše medčloveške odnose med generacijami. Cilj je torej zagotoviti prepletanje razvoja institucionalne mreže z razvojem drugih organiziranih storitev v bivalnem okolju. Na eni strani je torej potrebno mrežo institucionalnega varstva dograjevati in širiti, na drugi strani pa se bo

dajalo poudarek na programe, ki imajo organizirane storitve v bivalnem okolju. Z mrežo pomoči v bivalnem okolju je namreč možno zagotoviti, da starim ljudem ni potrebna popolna socialna oskrba v ustanovi.

II. PRAVNE PODLAGE

Pravne podlage predstavljajo:

1. Zakon o socialnem varstvu (Ur. list RS, št. 3/07 – uradno preč.bes, 23/07 – popr., 41/07–popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 –ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16–ZPPreb-1, 15/17–DZ, 29/17, 54/17, 21/18-NOrg, 31/18 – ZOA-A in 28/19)
43. člen določa, da občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč na domu, država pa zagotavlja mrežo javne službe za socialno preventivo, za prvo socialno pomoč, za osebno pomoč, za podporo žrtvam kaznivih dejanj, za pomoč družini za dom, za institucionalno varstvo iz 16. člena tega zakona ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.
99. člen določa, da se iz proračuna občine financirajo pravice družinskega pomočnika; pomoč družini na domu; stroški storitev v zavodih za odrasle; javi socialno varstveni programi, razvojni in dopolnilni socialnovarstveni programi, pomembni za občino; sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

2. Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Ur. list RS, št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17 in 54/19)
V Pravilniku je določen normativ za izvajanje storitve pomoči na domu in institucionalnega varstva.

3. Pravilnik o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Uradni list RS, št. 38/04, 23/06, 42/07 in 4/14),
določa postopek za sprejem, premestitev in odpust uporabnikov pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva odraslih.

4. Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev (Ur. list RS, št. 110/04, 124/04, 114/06 – ZUTPG, 62/10 – ZUPJS, 99/13 – ZUPJS-C in 42/15)
predpisuje merila za določanje oprostitev pri plačilu socialno varstvenih storitev ter način njihovega uveljavljanja.

5. Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialo varstvenih storitev (Uradni list RS, št. 67/06)
določa minimalne tehnične zahteve za izvajanje socialnovarstvenih storitev (pomoč družini na domu, institucionalnega varstva; vodenje, varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji) in za izvajanje dejavnosti, ki jo opravljajo centri za socialno delo.

6. Odlok o zagotavljanju socialno varstvenih dejavnosti v MO Kranj (Uradni list št. 15/14 UPB1, 76/15, 52/17, 64/18, 68/19)
določa vrste socialno varstvenih storitev, financiranje, izvajalce, upravičence, pogoje in postopke za uresničevanje socialno varstvenih storitev v MO Kranj.

7. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 (Uradni list RS, št. 39/13), (v nadaljevanju NPSV) določa:
razvoj sistema socialnega varstva v navedenem obdobju in v ta namen opredeljuje osnovna izhodišča za razvoj sistema, cilje in strategije razvoja socialnega varstva, določa mrežo javne službe socialnovarstvenih storitev in javnih socialnovarstvenih programov ter opredeljuje način njihovega izvajanja in spremljanja ter odgovornost posameznih akterjev na različnih ravneh.

8. Zakon o lokalni samoupravi (Ur. list RS, št. 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDSLS-1 in 30/18)
V skladu s 6. alineo 21. člena občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom, tako da pospešuje službe socialnega skrbstva med drugim tudi za ostarele.

III. ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA

Za sedanji čas je značilno, da se srečujemo s podaljševanjem povprečne življenjske dobe. To prinaša nove probleme v medgeneracijske odnose. V Sloveniji se tako soočamo s spremembo v demografski strukturi prebivalstva. Na to kažejo padec rodnosti, naraščanje števila prebivalstva starega nad 65 in nad 80 let ter skromen naravni prirastek prebivalstva.

Ob popisu prebivalstva v letu 1991 je znašal delež, starejših prebivalcev nad 65 let v kranjski občini, od skupnega prebivalstva 9,3%. Po podatkih iz leta 1998 je bilo starejših prebivalcev nad 65 let MO Kranj že 12% oziroma 6.226 od 51.850 prebivalcev, leta 2005 je bilo prebivalcev MO Kranj 52.779, od tega je bilo 8.082 starih prebivalcev nad 65 let, to je 15,31% prebivalstva starega nad 65 let; po podatkih 1. 1. 2020 bilo v MO Kranj 57.065 prebivalcev, od tega je bilo starejših od 65 let 11.088, kar pomeni že 19,4% starega prebivalstva nad 65 let. Navedeno pomeni, da se je delež starejšega prebivalstva nad 65 let v slabih 20. letih povečal iz 9,3% na 19,4%, torej za 10%. Ta podatek nas vsekakor uvršča med staro prebivalstvo. Vedeti pa moramo, da se bo prebivalstvo v naslednjih letih še staralo. Če ocenjujemo preko projekcij prebivalstva, ki jih je izdelal Statistični urad Republike Slovenije, se predvideva, da se bo delež starejših nad 65 let z leti še povečeval. Vpliv staranja prebivalstva pa pri tem sega na mnoga področja in jih tudi spreminja: trg dela, delovanje pokojninskega sistema, zdravstveno varstvo, socialno varstvo,...

Zakonodaja na področju socialnega varstva torej določa, da se iz proračuna občine financirajo stroški storitev v zavodih za odrasle, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila (institucionalno varstvo); pomoč družini na domu; pravice družinskega pomočnika; razvojni in dopolnilni programi, pomembni za občino (omenjene programe določi občina sama) in sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

1. Institucionalno varstvo

Institucionalno varstvo obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo.
Institucionalno varstvo opravlja dom za starejše, za kar MO Kranj namenja v svojem proračunu sredstva v okviru institucionalnega varstva za starejše.
Posebne oblike institucionalnega varstva za odrasle duševno in telesno prizadete osebe pa opravlja posebni socialno varstveni zavod za odrasle, za kar MO Kranj namenja v svojem proračunu sredstva v okviru institucionalnega varstva za invalide.

MO Kranj na dan 31. 5. 2020 plačuje oziroma doplačuje oskrbne stroške v splošnih in posebnih zavodih ter stanovanjskih skupnostih za 145 občanov, od tega v splošnih domovih za starejše za 86 občanov in za 59 v posebnih socialnih zavodih, ki nimajo dovolj premoženja, da bi sami pokrili stroške oskrbe. Omenjeni občani MO Kranj so nameščeni v 38-ih institucijah po Sloveniji (podatki v nadaljevanju se nanašajo na račun izdan v mesecu maju 2020, skupaj 93.831,11 €), in sicer:

Zap. št.	Posebni socialni zavodi	število občanov za katere plačuje MO Kranj razliko med pokojnino in oskrbnimi stroški	znesek v €
1	Varstveno delovni center Kranj	8	7.372,22
2	Varstveno delovni center Novo mesto	1	540,13
3	Varstveno delovni center Nova Gorica	1	1.603,46
4	Varstveno delovni center Tončke Hočevar	2	2.361,15

5	Sonček - zveza društev za Cerebralno Paralizo Slovenije	1	916,65
6	Center za usposabljanje, delo in varstvo Matevža Langusa, Radovljica	18	12.772,95
7	Socialno varstveni zavod Hrastovec	15	13.947,52
8	Dom na Krasu, Dutovlje	2	2.329,44
9	Prizma Ponikve, posebni socialno Varstveni Zavod RS	2	1.838,68
10	Center za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič, Draga	4	4.435,92
11	Dom Nine Pokorn Grmovje	2	1.167,94
12	Zavod za usposabljanje, delo in varstvo dr. Marijana Borštnarja, Dornava	3	2.316,21
Zap. št.	**Domovi za starejše**	število občanov za katere plačuje MO Kranj razliko med pokojnino in oskrbnimi stroški	**znesek v €**
1	Dom starejših občanov Ilirska Bistrica	1	467,90
2	Dom upokojencev Preddvor	18	7.045,94
3	Dom upokojencev Kranj	18	6.462,80
4	Dom starejših občanov Ljubljana - Bežigrad	1	761,19
5	Dom upokojencev Podbrdo	6	4.059,45
6	Thermana d.d., Dom starejših Laško	3	1.147,43
8	Zavod Svetega Cirila in Metoda, Beltinci	1	730,89
9	Novi paradoks - slovensko društvo za kakovost življenja, Ljubljana	1	327,66
10	Dosor, Dom starejših občanov Radenci, d.o.o.	2	873,32
11	Viital Glammy, dom Kuzma	5	3.419,65
12	Deos Gornji grad	3	2.074,65
13	Društvo Vezi, Sežana	1	307,22
14	Dom Lukavci, Križevci pri Ljutomeru	3	2.260,67
15	Dom Hmelina, Radlje ob Dravi	1	421,86
16	Comett domovi d.o.o., Ljubljana	1	548,96
17	Dom upokojencev Dr. Franceta Bergelja, Jesenice	3	988,45
19	Dom upokojencev Franc Salamon Trbovlje	1	308,60
21	Center starejših občanov Lucija	1	331,41
22	DEOS, d.d. PE Center starejših Medvode	1	212,33
23	Dom upokojencev Idrija, oskrba in varstvo starostnikov, d.o.o.	4	2.446,16
24	Dom Taber, Cerklje na Gorenjskem	3	1.382,67
25	DEOS d.d., PE Center starejših Črnuče	4	4.051,12
26	Center za starejše občane Ormož	1	473,40
27	Zavod Sv. Martina, Srednje vas v Bohinju	1	203,47
28	Dom starejših občanov Ljubljana - Vič Rudnik	1	33,18

29	Dom starejših občanov Gornja Radgona d.o.o.	1	888,46

V zgoraj navedenih podatkih so zajeti samo občani, ki jim MO Kranj plačuje oz. doplačuje domsko varstvo, vendar je potrebno poudariti, da se neprestano srečujemo s problemom prezasedenosti domov in razpršenostjo naših občank in občanov po vsej Sloveniji, saj so mnogi zaradi pomanjkanja prostora v kranjskem domu, prisiljeni zapustiti domače okolje in se odločiti za sprejem oziroma namestitev v drugih okoljih.

2. Pomoč družini na domu

Pomoč na domu je ena izmed socialnovarstvenih storitev. Namenjena je pretežno starejšim osebam, ki živijo na svojem domu, vendar se zaradi bolezni ali drugih težav povezanih s starostjo ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati sami, niti tega v zadostnem obsegu ne zmorejo njihovi svojci ali sosedje. S pomočjo na domu se nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu ter se tako posamezniku omogoči, da lahko čim dlje ostane v domačem okolju. Pomoč na domu in njen obseg se prilagodi potrebam posameznega upravičenca.
Storitev pomoč na domu lahko obsega naslednje vrste pomoči: pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih (pomoč pri oblačenju, slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov); gospodinjsko pomoč (prinašanja enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora); pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo).
Pomoč na domu se je začela razvijati že leta 1995 v obliki zunanje dejavnosti Doma upokojencev Kranj in Območnega združenja Rdečega križa Kranj, preko javnih del. Konec leta 1999 pa je Svet MO Kranj sprejel Odlok o organiziranju pomoči na domu in merilih za oprostitev plačil storitev, na podlagi katerega je MO Kranj z začetkom leta 2000 organizirala službo Pomoči na domu kot redno dejavnost preko Doma upokojencev Kranj. Služba se je skozi leta razvijala. V proračunskem letu 2001 je za MO Kranj pomoč na domu 7 socialnih oskrbovalk, v proračunskem letu 2004 v povprečju 13 oskrbovalk, v proračunskem letu 2010 v povprečju 25 oskrbovalk, leta 2019 31,5. Oskrbovalke so iz meseca v mesec oskrbovale večje število oskrbovancev (meseca januarja: 2001 32, 2004 61, 2010 140, 2019 176 oskrbovancev) ter opravile naslednje število ur pri oskrbovancih (proračunskega leta 2001 10.844 ur, 2004 19.485 ur, 2010 33.864 ur, in proračunskega leta 2019 36.095ur).

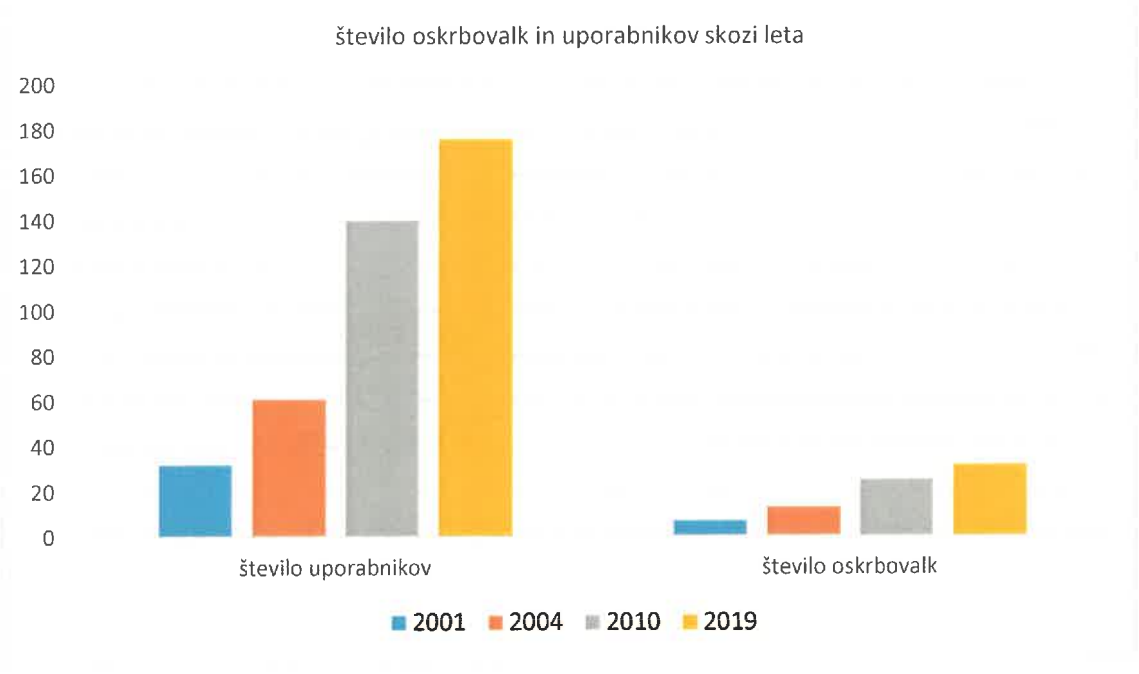

Ne glede na razvoj pomoči na domu pa je Izvajanje pomoči na domu glede na demografske kazalnike še vedno v razvoju širitve dejavnosti in spodbujanju vseh ostalih skupnostnih oblik oskrbe. Še vedno je opazen razkorak med napisno vizijo in izrečenim ciljem ter stanjem v praksi, saj dejansko uresničevanje zastavljenih ciljev napreduje zelo počasi in ne dosega predvidenih učinkov. Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 do 2020 namreč predvideva obseg pomoči na domu (tudi novih oblik) za 3,5% oseb, starih nad 65 let, kar predstavlja za MO Kranj 377 občanov. V MO Kranj je v obdobju oktober 2018 do september 2019 koristilo storitve pomoči na domu skupno 266 uporabnikov, povprečno mesečno 178 uporabnikov.

3. Družinski pomočnik

Upravičenec do institucionalnega varstva lahko namesto pravice do celodnevnega institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika.
Družinski pomočnik je oseba, ki starostnikom, invalidni osebi ali osebi s težko motnjo v duševnem razvoju nudi pomoč, ki jo potrebuje. Pravico do izbire družinskega pomočnika pa ima starostnik, ki je v celoti odvisen od tuje nege in pomoči, invalidna oseba, to je polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb. Občine družinskega pomočnika plačujemo na podlagi izdanih odločb centra za socialno delo.
Konec leta 2019je bila v sprejemanju sprememba zakonodaje, ki je predvidevala prenos plačila družinskega pomočnika iz občine na državo. Glede na navedeno naj bi se občinam za leto 2020 in leto 2021 za financiranje pravic družinskega pomočnika po preteku proračunskega obdobja zagotovila iz državnega proračuna dodatna sredstva v višini razlike med stroškom občine in prispevki upravičenca, zavezancev ter dodatka za pomoč in postrežbo. Do spremembe zakonodaje v tem času še ni prišlo.

4. Ostali programi in institucije, ki se ukvarjajo s problematiko starejših

E-oskrba
E- oskrba omogoča aktivno, bolj neodvisno ter varno bivanje na domu vsem, ki potrebujejo podporo pri samostojnem življenju v domačem okolju. S tem se starejšim in invalidnim ter kronično bolnim osebam

omogoči, da lahko funkcionirajo v znanem bivalnem okolju. Pri tem gre za 24 urno varovanje starejših občanov preko telefona. E-oskrba omogoča enostaven in hiter klic na pomoč v primeru padca ali nenadne slabosti ter organizacijo pomoči. E-oskrba je pripomoček, ki starejšim, invalidom, bolnikom s kroničnimi boleznimi, bolnikom po težjih operativnih posegih in osebam z demenco omogoča, da bolj samostojno in neodvisno bivajo na svojem domu. Svojcem pa omogoča, da bolje in lažje poskrbijo za svojce. S tem starostnikom vsaj za določen čas še ni potrebno institucionalno varstvo. V MO Kranj storitev E-oskrbe sofinanciramo.

Nevladne organizacije

V MO Kranj se vrsto nevladnih organizacij ukvarja in zagotavlja razne pomoči starejšim osebam:

- Društvo upokojencev Kranj je najbolj številno društvo upokojencev v MO Kranj. Začetek delovanja društva sega v leto 1946, uradno pa so postali Društvo upokojencev Kranj leta 1976. V društvo je včlanjenih preko 1740 članov s plačano članarino in 490 z neplačano članarino, ki delujejo v športnih sekcijah, kulturnih dejavnostih, turizmu, izobraževanju in na socialnem področju. Njihovi projekti: projekt ZDUS: „Starejši za boljšo kakovost življenja doma"; Univerza za tretje življenjsko obdobje; kulturne dejavnosti; aktivnosti v prostem času; šport, rekreacija in gibalna kultura.

- Društvo upokojencev Bitnje – Stražišče je bilo ustanovljeno leta 2007. Povezuje preko 700 članov. Večinoma so člani domačini iz naselij Stražišče, Zgornje, Spodnje in Srednje Bitnje, Orehek, Drulovka, posamezni člani pa segajo od Tržiča, Radovljice, Cerkelj, Medvod, Selc, Škofje Loke, Ljubljane, Šenčurja, Praš. V poletni sezoni so v ospredju turistični, planinski in plavalni izleti, športne dejavnosti kot kolesarjenje, balinanje, pohodi ter družabna in kulturna udejstvovanja, pikniki in obisk in letnih glasbenih in gledaliških prireditev. Predstavniki društva z dobrimi željami in skromnimi darili vsako leto obiščejo člane, ki so stari nad 80 let, vseh ostalih pa se spomnijo ob okroglih obletnicah. Dvakrat letno društvo organizira letovanje v Izoli in prav tako dvakrat letno poskrbi za merjenje krvnega pritiska, holesterola in sladkorja v krvi. V jesensko zimski sezoni je najbolj dejaven krožek klekljanja in kvačkanja. Organizirane so razne delavnice, ženska telovadba, bowling, predavanja, ogledi razstav in galerij.

- Društvo upokojencev Britof – Predoslje je pred tremi leti praznoval 60-letnico obstoja. Število članov imajo več kot 500. Društvo organizira dejavnosti, s katerimi skušajo članicam in članom polepšati starost in jim zagotoviti cim bolj pestro preživljanje prostega časa. Velik poudarek je na gibalnih dejavnostih, s katerimi želijo čim bolj ohraniti zdravje članov. Imajo sekcijo balinanja, kegljanja, bowlinga, pohodništva, planinarjenja, nordijsko hojo, plavanja, ročnega dela, namiznega tenisa, šaha, izletov, kolesarjenja. Organizirana je tudi telovadba za članice pod vodstvom fizioterapevtke. Dobro delujejo tudi na kulturnem področju. Humanitarna dejavnost pa je namenjena predvsem starejšim občanom, pred novim letom obiščejo in obdarijo njihove poverjenice, več kot četrtino članic in članov.

- Društvo upokojencev Kokrica je bilo ustanovljeno leta 1988. Trenutno je v društvu 530 članov, od tega 338 žensk in 192 moških. Ukvarjajo se s športno-rekreacijskimi (kegljanje, balinanje, prstomet, pikado, namizni tenis, pohode, kolesarjenje, telovadbo, vitalis vadbo z nordijsko hojo, izleti, rekreativni izleti, letovanje na morju), kulturnimi in izobraževalnimi dejavnosti, pravnim svetovanjem, zabavnim in družabnimi aktivnostmi. Na socialnem področju tudi obiskujejo in v okviru zmožnosti tudi obdarujejo starejše in bolne člane. Udeležujejo se društvenih, med društvenih in pokrajinskih tekmovanj. Organizirajo ali sodelujejo pri eni razstavi na leto v okviru vseh društev s cele Gorenjske.

- Društvo upokojencev Žabnica ima približno 417 članov. Imajo sekcijo za planinske izlete: pohodi, krajši pohodi..; sekcijo za turistične in kolesarske izlete: družabno življenje; balinarstvo; organizirajo pa tudi obiske starejših občanov na domu s skromnimi darili starejšim od 80 let in mlajšim bolnim; za vse aktivnosti pa obveščajo vse člane z obvestili.

- Združenje borcev za vrednote NOB Zveza združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja Slovenije (s kratico ZZB NOB Slovenije) si prizadeva, da bi prebivalce Slovenije trajno povezale vrednote, ki so ji dajale zmagovito moč v zgodovinskih preizkušnjah, še posebej v drugi svetovni vojni. Je ena najštevilčnejših civilnodružbenih organizacij v Sloveniji, od leta 1993 je tudi polnopravna članica mednarodne organizacije Svetovne federacije veteranov (The World Veterans Federation).

- Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Kranj, Zveza veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS) je domoljubna, samostojna, nestrankarska, nepridobitna in nevladna zveza Območnih združenj veteranov vojne za Slovenijo. Ta združujejo tiste udeleženke in udeležence priprav na vojno ali vojne za Slovenijo, ki so ne glede na njihova politična in svetovno nazorska prepričanja aktivno sodelovali v pripravah na vojno oziroma neposrednih obrambnih aktivnostih v vojni za obranitev samostojne in neodvisne Republike Slovenije v obdobju od 17. maja 1990 do 26. oktobra 1991. Dan ZVVS je 17. maj, ko se je leta 1990 pričel projekt Manevrske strukture narodne zaščite (MSNZ) in DAN ZAVRNITVE ukaza o oddaji orožja iz skladišč Teritorialne obrambe (TO), katerega izvajalci so preprečili popolno razorožitev takratne TO ter vzpostavili obrambne sile novo nastajajoče države kot tudi materialno tehnične pogoje za kasnejšo uspešno vojaško ubranitev pred vojaško agresijo Jugoslovanske ljudske armade v letu 1991.

- Društvo General Rudolf Maister Kranj cilj društva je seznanjanje javnosti, prvenstveno pa mladine v srednjih in osnovnih šolah o zgodovinskih dogodkih, ki so se dogajali po prvi svetovni vojni, ko je general Rudolf Maister s svojimi vojaškimi prostovoljci osvobajal in širil meje tedanje Slovenije v kraljevini SHA. Poudarek je na domoljubju, pripadnosti in žrtvovanju za svobodo in lastno državo. Društvo generala Rudolfa Maistra Kranj s ponosom ohranja spomin na njegovo junaštvo ter širi in neguje njegovo besedo.

- Združenje mobiliziranih Gorenjcev v redno Nemško vojsko v času 1943-1945, pridobivajo status žrtev vojnega nasilja za svoje člane, uveljavljajo odškodnine po naši zakonodaji, uveljavljajo odškodnine od ZR Nemčije, nudijo pravno pomoč, skrbijo za resnico o prisilni mobilizaciji, sodelujejo z znanstvenimi institucijami predvsem Muzejem novejše zgodovine Slovenije in Gorenjskim muzejem iz Kranja, skrbijo za spomenik padlim mobilizirancem na pokopališču v Kranju.

- Policijsko veteransko društvo Sever Gorenjska je prostovoljno, nepridobitno, samostojno, nepolitično združenje udeleženk in udeležencev vojne za Slovenijo, ki so kot pripadniki organov za notranje zadeve ali kot državljani sodelovali pri aktivnostih za zaščito demokratičnih procesov v Sloveniji, ali so bili s svojimi aktivnostmi neposredno vključeni v vojno za osamosvojitev Republike Slovenije.

- Društvo izgnancev Slovenije je bilo ustanovljeno 9. junija 1991. leta na Rajhenburškem gradu v prisotnosti okrog 8.000 slovenskih izgnancev, prisilnih delavcev in beguncev. Okrog 12.500 še živih slovenskih izgnancev, prisilnih delavcev in beguncev je organiziranih v 84 krajevnih organizacij Društva izgnancev Slovenije, ki delujejo po vsej Sloveniji. Društvo izgnancev Slovenije ima svoj statut, krajevne organizacije DIS pa pravila za delovanje.

- Rdeči križ Slovenije, Območno združenje Kranj je najstarejša in največja slovenska humanitarna organizacija. S svojim učinkovitim delovanjem, ki temelji na visokih etičnih standardih in družbeni odgovornosti, rešuje življenja in nudi ustrezno pomoč tistim, ki so žrtve družbenih konfliktov ali naravnih nesreč in katastrof; nudi pomoč in prispeva k socialni vključenosti tistih posameznikov in družbenih skupin, ki so najbolj ranljive; promovira zdrav in varen način življenja ter vrednote solidarnosti, nenasilja in miru v odnosu do pripadnikov vseh generacij, etničnih, rasnih, verskih in kulturnih skupnosti. RKS, Območno združenje Kranj skrbi v MO Kranj za boljšo kakovost življenja starejših z naslednjimi programi: zdravi krajani – zdrava skupnost (program je namenjen ljudem različnih starosti in obolenj (akutnih in kroničnih), ki želijo svoj nezdravi življenjski slog s pomočjo predavanj in organiziranih preventivnih meritev spremeniti, cca 1500 preventivnih meritev in 9 predavanj letno); sosedska pomoč – nega bolnika (preko tečaja želijo naučiti ljudi, ki nimajo zdravstvene izobrazbe, da bi znali skrbeti za bolnega svojca, soseda, prijatelja); razvoz kosil starejšim občanom (kosila se vozi starejšim in bolnim občanom Kranja in okolice že 28 let, vsak dan, tudi ob vikendih in praznikih); srečanja in obiski starostnikov (prostovoljci Rdečega križa obiskujejo starejše, bolne, invalidne in osamljene starejše krajane na njihovih domovih in v domovih starejših občanov. Običajno jih tudi obdarijo. Največ obiskov in srečanj je izvedenih v času božično novoletnih praznikov).

- Medgeneracijsko društvo z roko v roki ustanavlja skupine starih ljudi za samopomoč in jih povezuje v mrežo skupin; širi prostovoljno delo srednje generacije; širi znanja za delo v skupinah starih ljudi za samopomoč; pripravlja srednjo generacijo na lastno starost; razrešuje osebne stiske ob in po upokojitvi; nudi podporo starim ljudem pri vključitvi v novo socialno mrežo oz. ohranitev obstoječe; veča vpliv civilne družbe; širi ideje samopomoči in samo organiziranosti starih ljudi ter odpravlja predsodke o starosti. V domovih in v skupnostih ima skupine starih ljudi za samopomoč; izobražuje voditelje/prostovoljce za

vodenje skupin starih ljudi za samopomoč, medgeneracijski tabor, medgeneracijske delavnice ... Izvaja tudi program individualnega družabništva. Program družabništva s starejšim človekom temelji na sodobnem prostovoljskem medgeneracijskem povezovanju. Družabništvo predstavlja enega izmed nadomestil za sosedsko sodelovanje in pomeni prijateljevanje z eno starejšo osebo oz. vzpostavitev temeljnega človeškega odnosa, kakršen je v družinskih skupinah. V družabništvu si oba udeleženca izmenjujeta znanja, občutek, izkušnje, misli in bogatita drug drugega. Srečevanje s starejšim človekom omogoča prostovoljki ali prostovoljcu dobro pripravo na lastno kakovostno starost. Osebni odnos, ki se tu vzpostavlja ob vsakem srečanju je doživljanje čustev, osebne izkušnje želje in misli ,vse, kar lahko drug drugemu podarimo. Značilnosti intenzivnega osebnega odnosa so redna srečavanja(cca. uro in pol tedensko ob vnaprej dogovorjenih urah). Srečavanje je namenske narave, saj se z njim dviga kakovostna starost ljudi v kraju, kjer poteka družabništvo.

- Društvo šola zdravja deluje v Sloveniji že od leta 2009 in ima že cca 4.400 članov, deluje v več kot 200 skupinah v 81. občinah po celi Sloveniji. Na območju MO KRANJ deluje trenutno 8 skupin, z cca 160 člani/cami iz območja MO KRANJ. Društvo deluje v javnem interesu na področju športa in prostovoljstva.

- Center za trajnostni razvoj podeželja Kranj (CTRP Kranj) je neprofitni razvojni zavod, ki nudi strokovno ter organizacijsko podporo razvojnim in družbenim pobudam, ki spodbujajo gospodarsko, socialno, okoljsko in kulturno trajnosten razvoj na Gorenjskem.
Že od leta 2003 CTRP Kranj v sodelovanju z občinami osrednje Gorenjske izvaja program »Podeželsko razvojno jedro«, katerega glavni namen je razvoj trajnostnega in kreativnega malega podjetništva ter zaposlovanja na podeželju z namenom zagotavljanja kvalitete življenja vseh ciljnih skupin, ki tam živijo. Od leta 2014 namenja posebno pozornost socialnemu varstvu, medgeneracijskemu sodelovanju ter skrbi za kvalitetno življenje starejših, saj je aktivno sodeloval pri vzpostavitvi Medgeneracijskega centa v Kranju. Od otvoritve centra 26.9.2014 ter v letih 2015 in 2016 je skupaj s partnerji (Fundacija Vincenca Drakslerja, Medgeneracijsko društvo z roko v roki Kranj in Centrom za socialno delo Kranj) vodil Medgeneracijski center Vincenca Drakslerja Kranj (Cesta talcev 7) in organiziral 1. Gorenjski medgeneracijski festival SKUPAJ (2014) ter deloval kot aktivni partner projekta Medgeneracijski center Gorenjska, ki je nastal v letu 2015, kot rezultat uspešne prijave na javnem razpisu MDDSZ, program Sofinanciranje socialnega varstva v letu 2015. Dobro sodelovanje s partnerji je CTPR Kranj omogočilo, da so projekt pridobili tudi v letu 2016. Sodelovanje je pripeljalo tudi do partnerstva v projektu Medgeneracijski centri Gorenjske – stičišče idej, znanj, izkušenj in sodelovanja med generacijami, ki se od januarja 2019 izvaja v okviru LAS Gorenjska košarica (Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja). Namen projekta je vzpostavitev mreže medgeneracijskih centrov na podeželju.
V okviru programa »Podeželsko razvojno jedro«, CTRP Kranj od 2019 dalje razvija mrežo servisov skupnostnih storitev za zagotavljanje kvalitete življenja starejših zunaj klasičnih oz. institucionalnih oblik, kjer bodo starejši aktivno udeleženi in bodo upoštevane njihove pravice in želje ter svoboda izbire.

- Župnije v Kranju: velik del starejše populacije je vključen v življenje dvanajstih župnij v Kranju, in sicer Župnija Kranj, Župnija Kranj – Primskovo, Župnija Kranj – Zlato polje, Župnija Kranj – Šmartin, Župnija Kokrica, Župnija Predoslje, Župnija Besnica, Župnija Mavčiče, Župnija Drulovka – Breg, Župnija Trstenik, Župnija Goriče in Župnija Žabnica. Župnije pomagajo in skrbijo za starejše zlasti z naslednjimi dejavnostmi: mesečni obiski duhovnika in obhajilo starejših v Domu upokojencev Kranj, mesečna maša v Domu upokojencev Kranj, letno srečanje starejših z mašo v župnijski cerkvi in pogostitvijo v župnišču, previdenje oziroma bolniško maziljenje starejših s strani duhovnika na domu, v domovih starejših občanov ali v bolnišnicah v primeru poslabšanja zdravja, obiskovanje bolnih in ostarelih na domu prvi petek v mesecu. V okviru dejavnosti župnij pa se starejši tudi socializirajo z vključevanjem v različne prostovoljske skupine (npr. pevski zbor) in obiskovanjem vsakodnevne jutranje ali večerne svete maše ter ostalih rednih dogodkov po župnijah.

- Karitas v Kranju: kot nevladna organizacija je v Kranju močno prisotna tudi Karitas. Prostovoljci Karitas svoje delo opravljajo iz ljubezni do sočloveka v stiski, varujejo človekovo dostojanstvo, gradijo medgeneracijsko solidarno življenjsko okolje in se še posebej posvečajo družinam, otrokom in starejšim nad 65 let. Mreža Karitas v Kranju povezuje šest župnijskih Karitas, ki se med seboj razlikujejo po delovanju, na kar vpliva tako število uporabnikov kot tudi število prostovoljcev: Župnijska Karitas Kranj (center), Župnijska Karitas Kranj – Šmartin, Župnijska Karitas Kranj Zlato polje, Župnijska Karitas Kranj – Primskovo, Župnijska Karitas Kranj – Drulovka Breg in Župnijska Karitas Kokrica. Župnijske Karitas vsako

leto nudijo pomoč velikemu številu pomoči potrebnim upravičencem. Župnijske Karitas sodelujejo z občino, osnovnimi šolami, Centrom za socialno delo, z Rdečim križem, z Domom upokojencev Kranj, z Lions klubom Brnik in številnimi donatorji (podjetja, kmetje, posamezniki). Zelo imajo razvito prostovoljstvo, kjer prostovoljci Karitas pri svojem delu sodelujejo z mladimi, pomagajo pri izvedbi oratorijev v Kranju, predstavniki Karitas pa so vključeni v Župnijske pastoralne svete. Vse kranjske Karitas pa tesno sodelujejo s Škofijsko Karitas Ljubljana, ki oskrbuje župnijske Karitas in vodi različne humanitarne akcije tekom celega leta. Prostovoljci Župnijske Karitas obiskujejo starejše, nudijo laično svetovanje in se pogovarjajo s starejšimi uporabniki, pomagajo pri gospodinjstvu in osebni negi. Karitas nudi starejšim poleg pomoč v hrani, ozimnici in higienskimi potrebščinami tudi družabna srečanja za starejše.

Javna dela

Na podlagi Zakona o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 90/2015-ZIUPTD,55/17, 75/19 in 11/20 – odl.US) so javna dela poseben program aktivne politike zaposlovanja in se izvajajo v okviru ukrepa kreiranja delovnih mest. Namenjena so aktiviranju brezposelnih oseb, ki so več kot eno leto neprekinjeno prijavljene v evidenci brezposelnih oseb (v nadaljnjem besedilu: dolgotrajno brezposelna oseba), njihovi socialni vključenosti, ohranitvi ali razvoju delovnih sposobnosti ter spodbujanju razvoja novih delovnih mest. Dolgotrajno brezposelna oseba je lahko vključena v javna dela največ eno leto, zaradi stanja na trgu dela pa se lahko ponovno vključi, vendar pri istem izvajalcu javnih del najdlje še za eno leto. Ciljne skupine dolgotrajno brezposelnih oseb, ki se lahko ponovno vključijo v javna dela, in obdobje ponovne vključitve se določijo v katalogu Aktivne politike zaposlovanja. V letu 2020 se po enem letu vključenosti lahko ponovno vključijo brezposelni invalidi in brezposelne osebe, starejše od 58 let, ki so te pogoje izpolnjevali ž pri vključitvi.
Partnerji pri izvajanju programov javnih del so poleg Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: Zavod) še naročniki in izvajalci programov javnih del. Za vsak program mora obstajati javni interes, ki ga zagotavlja naročnik programa javnega dela. Naročniki so poleg občin lahko pristojna ministrstva ali ustrezna strokovna organizacija, ki jo ustanovi Republika Slovenija. Izvajalec programa javnih del je lahko le neprofitni delodajalec.
Zavod na podlagi letnega javnega povabila opravi končni izbor programov javnih del za koledarsko leto. Programi se lahko pričnejo izvajati po sklenitvi pogodbe o izvajanju programa javnega dela med Zavodom, izvajalcem in naročnikom programa javnega dela.
Na podlagi 4. odstavka 50. člena Zakona o urejanju trga dela pa lahko občina z namenom aktiviranja njenih brezposelnih občanov sprejme program javnih del, če v celoti zagotovi sredstva za njegovo izvajanje in pred sprejemom programa javnih del pridobi soglasje zavoda. Zavod soglasje poda, če je predlagani program javnih del skladen z objavljenim javnim povabilom za izbiro izvajalcev javnih del. Tega se je MO Kranj poslužila v letu 2019, ker je bilo na kranjski območni službi Zavoda izbranih samo 23 programov javnih del pri 17 izvajalcih s 34 vključenimi brezposelnimi osebami. Od teh je en izvajalec odstopil od izvedbe. Poleg teh je financirala še 17 programov javnih del pri 15 izvajalcih, ki vključujejo 23 brezposelnih oseb s stalnim prebivališčem v MO Kranj. Gre za izvajalce, ki izvajajo dejavnosti socialnega pomena, vzgojno izobraževalne dejavnosti in izvajalca, ki nimata zaposlenih oseb.
MO Kranj je v obdobju od leta 2015 do 2020 izrazila javni interes in zagotovila proračunska sredstva za sofinanciranje oz. v letu 2019 tudi za financiranje izvajanja naslednjih socialno varstvenih programov javnih del na področju dela s starostniki z nazivom iz Kataloga programov javnih del - Družabništvo in spremljanje:

Javno povabilo za leto	Proračunska sredstva MO Kranj za vse programe	Skupno število udeležencev v javnih delih	Dom upokojencev Kranj		Dom starejših občanov Preddvor		Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka		Dom Petra Uzarja Tržič	
			Višina sredstev	Število udeležencev	Višina sredstev	Število udeležencev	Višina sredstev	Število udeležencev	Višina sredstev	Število udeležencev
2015	286.818,70	80	30.445,20	8	0	0	7.840,83	2	0	0
2016	266.076,43	83	20.845,69	8	0	0	4.082,58	1	6.449,91	2
2017	246.220,90	75	22.330,84	6	0	0	8.993,85	2	7.795,00	2
2018	315.002,82	73	25.658,75	6	8.096,44	3	7.773,94	2	0	0
2019	352.531,67	56	34.280,43	4	6.115,57	2	9.065,75	2	0	0
2020	250.000,00	66	37.477,97	6	13.693,87	2	14.054,24	2	0	0
Skupaj	1.716.650,52	433	171.038,88	38	27.905,88	7	51.811,19	11	14.244,91	4

Opomba: Vrednosti za leto 2020 so ocenjene, v tem letu 2019 pa gre za sofinanciranje 22 programov javnih del s 33 vključenimi brezposelnimi osebami in financiranje 17 programov, ki vključujejo 23 brezposelnih oseb. Med slednjimi je tudi program Doma upokojencev Kranj.

Razpredelnica prikazuje, da je bilo v vseh programih, ki jih je od leta 2015 do leta 2020 sofinancirala ali financirala MO Kranj vključenih 433 brezposelnih občanov s stalnim prebivališčem v MO Kranj. Od teh je bilo 60 vključenih v programe javnih del z nazivom Družabništvo in spremljanje, in sicer pri naslednjih štirih izvajalcih: Dom upokojencev Kranj, Dom starejših občanov Preddvor, Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka in Dom Petra Uzarja Tržič.
Obveznosti MO Kranj v zvezi s sofinanciranjem programov javnih del so se spreminjale. Od leta 2015 do 2017 je MO Kranj sofinancirala 35 ali 24,5 ali 5 % plače in celoten regres udeležencev javnih del, v letih od 2018 do 2019 pa 45 ali 31,5 ali 5% plače in celoten regres udeležencev. V letu 2019 pa MO Kranj za programe, ki jih v celoti financira, krije plačo, regres, stroške prehrane, prevoza in zdravniškega pregleda udeležencev javnih del. Tako delež plače kot regres udeležencev so odvisni od višine minimalne plače in stopnje brezposelnosti v občini.
V letu 2020 pa Mestna občina Kranj krije le delež plače, in sicer 60 ali 42 ali 5 % glede na vključene brezposelne osebe, ker proračunska sredstva zaradi porasta deleža plače še za kritje regresa ne zadoščajo. Regres je tako strošek izvajalcev javnih del.
V interesu MO Kranj je, da bi se programi javnih del izvajali tudi v prihodnje, saj pomenijo socialno in ekonomsko korist za vse vključene partnerje.

Izobraževanje starejših, medgeneracijsko sodelovanje

Ljudska univerza Kranj (v nadaljevanju: LUK) z vseživljenjskim izobraževanjem omogoča, da postanemo učeča se družba z odprtim dostopom do znanja za vse ljudi. Izobraževanje odraslih je odmev na nastale potrebe po znanju in podlaga za razvoj posameznika in družbe, ni znanje na zalogo, kot je to šola, temveč znanje za dvig kakovosti življenja.
Od leta 2010, ko se je število starejših v njihovih izobraževalnih programih močno povečalo, omogoča LUK starejšim v okviru programov Univerze za starejše obiskovanje raznovrstnih kakovostnih izobraževanj, delavnic, predavanj in drugih aktivnosti, s katerimi starejši sočasno s pridobivanjem novih znanj in spretnosti ohranjajo svoje psihofizično zdravje, so aktivni, vključeni in je njihova kakovost življenja boljša.
Od leta 2016 LUK enkrat letno (april) pripravlja konferenco KR ZA starejše, katere tema je oblikovanje prijaznega okolja za starejše, ki nudi možnosti za aktivno in zdravo staranje v MO Kranj. Starejšim so v prvem delu posredovane aktualne vsebine strokovnjakov, v drugem delu pa so udeleženci pozvani k aktivnemu sodelovanju in prispevanju predlogov za oblikovanje prijaznega okolja za starejše in čim daljšo samostojno življenje starejših.
Od leta 2017 je LUK partner v projektu ISIO - izvajanje dejavnosti informiranja in svetovanja v izobraževanju odraslih, ki je financiran s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Informativno-svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih je ena od temeljnih podpornih dejavnosti, ki odraslim, še posebej ranljivim ciljnim skupinam, kamor sodi vse več starejših, zagotavlja: pomoč pri odločanju za izobraževanje, pomoč pri načrtovanju in organizaciji učenja med potekom izobraževanja, pomoč pri načrtovanju vseh nadaljnjih poti učenja, razvoja kariere in osebne izpolnitve.
Od leta 2015, ko je LUK postala upravljalec objekta na Cesti talcev 7, LUK izvaja in razvija program medgeneracijskega sodelovanja, ki se odvija v LUK - medgeneracijskem centru in ga sofinancira MO Kranj. Medgeneracijsko sodelovanje je stoletja veljalo za nekaj samo po sebi umevnega. Posameznik se je z njim srečeval pretežno znotraj družine, starejši so prenašali svoja znanja in izkušnje na mlajše. Na ta način so se znotraj družine med različnimi generacijami neformalno in priložnostno prenašala znanja, veščine, kompetence, norme in vrednote. Medsebojna pomoč je bila del življenja. Danes je situacija drugačna. Sodelovanje med generacijami, ki ne poteka več spontano in le znotraj družine, potrebuje spodbude in prenos v širše socialno okolje. Pogosta prostorska ločenost staršev in otrok od starih staršev ter drugačen tempo življenja onemogoča delovanje stoletja uveljavljenega modela medgeneracijskega sodelovanja. Zato LUK z modelom medgeneracijskega sodelovanja zapolnjuje vrzel, ki je nastala zaradi drugačnega tempa življenja in prostorske ločenosti staršev in otrok od starih staršev ter ima za posledico globok kulturni prepad med generacijami, zagotavlja možnosti za pozitivno vplivanje na pogosto negativna stališča, ki jih imamo ljudje do pripadnikov drugih generacij, še zlasti do starejših in staranja, vključuje pripadnike ranljivih ciljnih skupin, gradi solidarnost, zaupanje in medsebojno pomoč med generacijami in posledično vzpostavlja učinkoviteje delovanje skupnosti.
Od leta 2017 se program medgeneracijskega sodelovanja izvaja v okviru regijskega ESS projekta Večgeneracijski center Gorenjske, katerega vodilni konzorcijski partner je LUK. Glavni cilj projekta je nuditi vsebine izbranim ciljnim skupinam in na ta način prispevali k dvigu kakovosti življenja ter preprečevali zdrs v socialno izključenost in revščino. S pridobitvijo projekta je LUK zagotovila sredstva za razvoj in širitev

programa, tako da se v LUK – medgeneracijskem centru vsakodnevno izvajajo brezplačne vsebine, namenjene socialnemu vključevanju, izobraževanju ter medkulturnemu in medgeneracijskemu povezovanju. Aktivnosti so zasnovane tako, da nudijo čimbolj pestre in zanimive aktivnosti, naravnane na pridobivanje uporabnih, kakovostnih in aktualnih spretnosti ter znanj za potrebe dela in vsakdanjega življenja pripadnikov izbranih ciljnih skupin. Program se je razširil na delo z naslednjimi ciljnimi skupinami: družine/osebe z nizko delovno intenzivnostjo; osebe, zlasti otroci in mladi, ki tvegajo socialno izključenost; starejši, zlasti tisti iz socialno ogroženih okolij; družine, v katerih so bile zaznane slabe starševske kompetence; otroci in mladi s posebnimi potrebami; migrantki in begunski posamezniki in družine, zlasti otroci in mladi iz teh družin; invalidi. Projekt se zaključi 20. 9. 2021.

Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj

Na lokalnem nivoju je Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj tisti, ki aktivno izvaja dejavnosti na področju varstva starejših občanov. Področje dela s starejšimi vključuje različne oblike pomoči: strokovna pomoč pri reševanju osebnih stisk, informiranje in pomoč pri urejanju socialno varstvene storitve pomoč na domu in nameščanju v dom, pomoč pri uveljavljanju oprostitev plačila domske oskrbe oz. pomoči na domu, ipd. Tako poleg socialno varstvenih storitev (prva socialna pomoč, osebna pomoč) na področju varstva starejših CSD Gorenjska, enota Kranj izvaja javna pooblastila: urejanje domskega varstva, oprostitve plačil socialno varstvenih storitev, urejanje pravice družinskega pomočnika, skrbništvo.
V prihodnjih letih bo Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj poglobil sodelovanje na področju varstva starih z vsemi občinami na področju Upravne enote Kranj; zagotovil bo organizirano in fleksibilno mrežo nege in pomoči na domu skupaj z Domom upokojencev Kranj, Domom starejših občanov Preddvor, Domom upokojencev Naklo, Domom upokojencev Taber Cerklje in novo nastalimi izvajalci na tem področju; prizadeval si bo za čim hitrejše in uspešnejše izvajanje urejanje plačila institucionalnega varstva in storitve pomoči na domu kot povezavo med domovi upokojencev, centrom za socialno delo in občinami; poglobil sodelovanje z Rdečim križem, patronažno službo, društvi upokojencev in drugimi ustanovami, ki delujejo na področju varstva starih; razširil že organizirano mrežo skupin starih za samopomoč v njihovem domačem okolju, ki delujejo v okviru Medgeneracijskega društva z roko v roki.

Patronažna služba

V okviru javne službe je v Kranju zaposlenih 24 patronažnih medicinskih sester, 2 patronažnih medicinskih sester pa izvaja to službo s podeljeno koncesijo. Pri tem ena patronažna medicinska sestra v povprečju poskrbi za okoli 50 starejših nad 65 let. Patronažna sestra ima od 2.500 do 3.000 pacientov. Naloge patronažne medicinske sestre pri obravnavanju starejših nad 65 let pa so: ohranjanje in krepitev zdravja; preprečevanje bolezni; pomoč pri zgodnjem odkrivanju bolezni; pomoč pri izvajanju zdravljenja; izvajanje zdravstvene nege; pomoč pri rehabilitaciji. Patronažna sestra želi doseči, da se pacienti in družine čimbolj osamosvojijo in dosežejo čim večjo stopnjo neodvisnosti pri opravljanju življenjskih aktivnosti, da imajo za to potrebno moč, voljo in znanje. Ker pa ni možno zagotoviti 24 urnega zdravstvenega varstva na pacientovem domu, je potrebno za določene negovalne intervencije usposobiti tudi druge ljudi. Vključujejo se družinski člani, sorodniki, razni socialni servisi in prostovoljci. Patronažna medicinska sestra je koordinator potreb in izvajalcev in le ona lahko s svojim znanjem in poznavanjem problematike in potreb optimalno poskrbi za koordinacijo vseh, ki nam je skupna skrb za pacienta in družino, v tem primeru za starostnika.

Krajevne skupnosti

Krajevne skupnosti, ki jih je v MO Kranj 26, namenjajo sredstva tudi za starejše občane: opravljajo obiske starejših na domu (ob osebnih praznikih, predvsem ob okroglih obletnicah,...). V nekaterih krajevnih skupnostih obiske združujejo z Rdečim križem in s tem povečajo število obiskov pri starejših. Največkrat ob novem letu krajevne skupnosti organizirajo tudi srečanja za svoje starejše krajane. Želja krajevnih skupnosti je, da bi povečali število obiskov na domovih in, da bi pripravili druženje starejših vsaj dvakrat letno. Poudariti je potrebno, da se zaradi povečevanja števila starejše generacije meja let za obiske viša (danes je v nekaterih krajevnih skupnostih zato najnižja meja za obiske 90 let). Vse večjo pozornost krajevne skupnosti namenjajo tudi medgeneracijskih druženjem in organizaciji aktivnosti za starejše. Pri tem se žal srečujejo s prostorsko problematiko na svojih območjih.

Mestna knjižnica Kranj

Mestna knjižnica Kranj izvaja vrsto dejavnosti, v katere se vključujejo tudi starejši. Upokojenci si s plačilom polovične letne članarine lahko izposojajo knjige, se udeležujejo računalniških tečajev in uporabljajo računalnike. V kolikor upokojenci niso člani pa lahko berejo časopise, se udeležujejo prireditev, igrajo scrabble, šah, go, sodelujejo v bralnih skupinah in naročajo dostavo knjig na dom. Vse navedene storitve so za upokojence brezplačne in starejšim nudijo možnost za kulturno bogato življenje. Knjižnica predstavlja tudi prostor, kjer se starejši srečujejo in starejšim predstavlja tudi vrsto družabnega dogodka.

5. Investicije v institucionalno varstvo – Dom upokojencev Kranj

Dom upokojencev Kranj je bil ustanovljen leta 1973, z letom 1993 pa je preoblikovan v javni socialno varstveni zavod, katerega ustanovitelj je Republika Slovenija.
Dom upokojencev Kranj izvaja naslednje naloge: sprejema osebe v stalno, začasno in dnevno oskrbo; zagotavlja ustrezno prehrano in zdravstveno nego; organizira različne oblike rehabilitacije z fizioterapijo in delovno terapijo; nudi pranje, likanje perila in kopanje; organizira prireditve za starejše občane; za starejše izposoja razne ortopedske pripomočke; razvaža kosila in opravlja storitev pomoči na domu.
Dom upokojencev Kranj ima kapaciteto 214 ležišč, od tega ima 124 enoposteljnih sob in 45 dvoposteljnih sob, poleg tega imajo stanovalci na razpolago še 11 dnevnih in čajnih kuhinj, prostor za fizioterapijo in delovno terapijo, pedikuro, knjižnico, frizerski in klubski prostor. V Domu upokojencev Kranj je na dan 31. 12. 2019 vključen 201 občan Kranja (93%), ostali pa prihajajo iz drugih občin Slovenije, pri tem prevladujejo ženske (81%), povprečna starost pa je 87 let.

Dom upokojencev Kranj ima organizirano začasno varstvo. Za začasno varstvo vlada veliko zanimanje. Kapaciteta so tri enoposteljne sobe, kar pomeni za tri uporabnike hkrati. V letu 2019 je to obliko varstva koristilo 61 uporabnikov. Uporabniki so v začasnem varstvu za določen čas, to je od 1 tedna do 3 mesece. V začasno varstvo pa so uporabniki vključeni na primer zaradi odsotnosti svojcev (dopusti) ali zaradi spoznavanje oskrbe v domu kot izkušnje pred rednim sprejemom ali po zaključenem zdravljenju v bolnišnici.
Tudi za vključitev v dnevno varstvo velja veliko zanimanje. Kapaciteta je 20 uporabnikov. Dnevno varstvo v letu 2019 deluje v polni zasedenosti in jo je koristilo tekom celega leta do konca septembra 2019 62 uporabnikov, na dan 1. 6. 2020 pa je bilo vključenih 19 uporabnikov. Dnevno varstvo je odprto ob delavnikih.
Pomembno storitev Doma upokojencev Kranj pa predstavlja tudi razvoz hrane iz domske kuhinje. Invalidom in starejšim občanom Kranja in širše okolice Dom vsak dan dostavlja »navadna« in dietna kosila, nekateri pa prihajajo na kosilo tudi sami. Za ilustracijo lahko povemo, da je leta 2019 Dom upokojencev Kranj razvozil 53.199 obrokov hrane.
Ko prihajajo uporabniki v Dom upokojencev Kranj predstavljaje najpogostejši vzrok potreba po zahtevni zdravstveni negi. Največ se srečujejo z možganskimi kapmi, sladkorno boleznijo, stanjih po zlomih, boleznimi srca in ožilja.
Veliko težavo pa predstavljajo osebe z demenco. Zato imajo tudi varovana oddelka s povečanim nadzorom z 43-imi posteljami. Stanovalci, svojci in zaposleni so zadovoljni, saj imajo stanovalci na varovanem oddelku stalni nadzor negovalnega tima. Poleg tega v Domu upokojencev Kranj deluje tudi ambulanta, in sicer 4x tedensko.

Kljub temu, da je v skladu z zakonodajo ustanoviteljstvo in lastništvo ter s tem zagotavljanje sredstev za investicije domov za starejše preneseno na državo, v MO Kranj zagotavljamo tudi sredstva za investicije Doma upokojencev Kranj, saj gre za občane MO Kranj, država pa za ta namen nima zagotovljenih dovolj sredstev. Tako je MO Kranj v zadnjih 20. letnih Domu upokojencev Kranj pomagala s sofinanciranjem: Dnevnega centra, pri zamenjavi strešne kritine; pri projektu izgradnje večnamenskega prostora; pri obnovi doma (obnova kopalnic, enoposteljnih in dvoposteljnih sob, sestrskega klica, čajnih kuhinj, zamenjavo talnih oblog, izgradnjo prizidka kuhinje, enotni centralni sistem zaklepanja, izgradnja zimskega vrta za dementne stanovalce).

IV. USMERITVE IN UKREPI RAZVOJA STAREJŠIH V MESTNI OBČINI KRANJ

V 1. Razlogi za izvedbo usmeritev in ukrepov

Usmeritve in ukrepe razvoja starejših v MO Kranj smo uskladili z določili Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013 – 2020 (Uradni list, št. 39/13, v nadaljevanju NSPV) in določili Trajnostne urbane strategije MO Kranj 2030 (v nadaljevanju TUS), ki pa smo jih glede na trenutno situacijo in trend v prihodnje tudi nadgradili.

Cilji NSPV so zastavljeni tako, da odgovarjajo na povečanje socialnih in demografskih stisk in problematik v populaciji. Ob opisanem splošnem (horizontalnem) cilju so trije ključni cilji, ki se neposredno nanašajo na razvoj sistema socialnega varstva v obdobju 2013 – 2020. Drugi izmed njih je: »Izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov«, po katerem je med drugim do leta 2020 predvidena okrepitev skupnostne oblike socialnega varstva in povečanje števila njihovih uporabnikov, na drugi strani pa povečevanje kapacitete institucionalnega varstva le toliko, da bodo ustrezale povečanju ciljnih populacij (npr. povečanje deleža starejše populacije), ki zares potrebujejo institucionalno varstvo. NSPV opredeljuje 4,8% ciljno pokritost pri skupini starejših nad 65 let za institucionalno varstvo. Pokritost potreb institucionalnega varstva starejših pa se spremlja na ravni upravnih enot in širše na ravni območnih enot Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V Upravni enoti Kranj pri obstoječih kapacitetah domov Kranj, Preddvor, Naklo in Taber do opredeljene 4,8% pokritosti starih nad 65 let primanjkuje 146 mest. Dejansko stanje na terenu pa odraža še večje potrebe po institucionalnem varstvu, v kolikor gledamo na število prošenj v posameznem domu in koliko od teh prošenj he aktualnih za takojšnji sprejem.

Strateški cilj TUS-a je širjenje neinstitucionalnih storitev varstva starejših. Predvideni ukrep pa je zagotavljanje raznovrstnih storitev za starejše. Pri tem so predvidene naslednje prednostne aktivnosti do leta 2023: nove skupnostne storitve za starejše (novi projekti so vzpostavljeni, še več razvojnih projektov pa se predvideva v okviru zagotovitve novih domskih kapacitet); posodabljanje opreme in vozil za oskrbo in pomoč na domu, ki se je izvedla in se bo še v naprej izvajala; prevetritev cene storitve pomoči na domu, ki se je izvedla in se bo še v naprej izvajala; nadgradnja storitev medgeneracijskega središča ter širjenje dejavnosti na podeželje (se izvaja, širjenje na podeželje je v pripravi).

V času sprejemanja TUS-a je bilo kratko obdobje, ko so se v Sloveniji čakalne vrste za domsko oskrbo zelo skrajšale ali jih skorajda ni bilo več. Iz navedenega razloga tudi zagotovitev dodatnih kapacitet za domsko varstvo ni bilo uvrščeno v TUS. Situacija na terenu pa se je spremenila. Ob popisu prebivalstva v letu 1991 je znašal delež, starejših prebivalcev nad 65 let v kranjski občini, od skupnega prebivalstva 9,3%. Po podatkih iz leta 1998 je bilo starejših prebivalcev nad 65 let v MO Kranj že 12% oziroma 6.226 od 51.850 prebivalcev. Po podatkih na dan 30. 6. 2005 pa je bilo prebivalcev MO Kranj 52.779, od tega je bilo 8.082 starih prebivalcev nad 65 let. To pomeni že 15,31% starega prebivalstva nad 65 let. Nadalje je po podatkih Statističnega urada na dan 1. 1. 2020 bilo v MO Kranj 57.065 prebivalcev, od tega je bilo starejših od 65 let 11.088, kar pomeni že 19,4% starega prebivalstva nad 65 let. Ta podatek nas vsekakor uvršča med staro prebivalstvo. Vedeti pa moramo, da se bo prebivalstvo v naslednjih letih še staralo. Če ocenjujemo preko projekcij prebivalstva, ki jih je izdelal Statistični urad Republike Slovenije, se predvideva, da se bo delež starejših nad 65 let z leti še povečeval. Glede na navedeno je potreba po novem domu in oskrbovanih stanovanjih izrazita.

Mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše pa zagotavlja država in je v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ). Vsi skupaj pa se zavedamo, da zmogljivosti mreže domov za starejše že danes ne zadošča za 4,8-odstotno ciljno pokritost prebivalstva, starega 65 let in več, kot to predvideva NSPV. Tako stanje je tudi v MO Kranj, kjer so potrebe po domskem varstvu izrazite in jih v MO Kranj nimamo pokrite. Ne glede na to, da je za mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše zadolžena in za njo skrbi država, gre za občane MO Kranj in s tem skrb občine za starejšo populacijo. Zato se je MO Kranj s potrebo po izgradnji novega doma obrnila na MDDSZ, ki je odgovorno za institucionalno varstvo doma za starejše. Na MDDSZ so seznanjeni s povečanimi potrebami po institucionalnem varstvu starejših v MO Kranj. Zaradi pomanjkanja

razpoložljivih proračunskih sredstev za investicije so v zadnjih desetih letih na MDDSZ večino dodatnih kapacitet zagotovili s podelitvijo koncesij za opravljanje institucionalnega varstva v domovih za starejše. Sredstev za izgradnjo doma pa niso imeli in nimajo na razpolago, zadnji dom so s proračunskimi sredstvi zgradili 15 let nazaj, leta 2005. V sodelovanju in dogovoru z MDDSZ tako v MO Kranj iščemo rešitev za zagotovitev dodatnih domskih kapacitet.

Glede na navedeno, torej trenutno stanje in projekcije staranja prebivalstva MO Kranj, kot tretja največja občina po številu prebivalcev v Sloveniji, nujno potrebuje:
- razvoj neinstitucionalnih storitev varstva starejših,
- razvoj institucionalnih storitev varstva starejših v manjših enotah – bivalnih enotah.

V 2. Pristojnosti in naloge MO Kranj v prihodnjih letih za:

RAZVOJ NEINSTITUCIONALNIH OBLIK

- pomoč družini na domu

Po Zakonu o socialnem varstvu so mrežo javnih služb za pomoč družini na domu dolžne zagotavljati občine. Po Zakonu o socialnem varstvu pomoč družini na domu predstavlja eno od oblik pomoči v okviru socialnovarstvene storitve pomoč družini in obsega »socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko ta lahko nadomesti institucionalno varstvo« (npr. v primeru kronične, dolgotrajne bolezni). Pomoč družini na domu kot oblika socialne oskrbe se izvaja na domu uporabnika oziroma uporabnice, obsega pa različne oblike organizirane praktične pomoči, s katerimi upravičencem in upravičenkam vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, v drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

Za storitev pomoči na domu NSPV opredeljuje 3,5% ciljno pokritost pri skupini starejših nad 65 let vključno z oskrbo v oskrbovanih stanovanjih. Po podatkih 1. 1. 2020 bilo v MO Kranj 57.065 prebivalcev, od tega je bilo starejših od 65 let 11.088, kar pomeni že 19,4% starega prebivalstva nad 65 let. Storitev pomoč na domu je na dan 1. 1. 2020 prejemalo 175 občanov MO Kranj, poleg tega imamo 68 oskrbovanih stanovanj, kar je skupaj 253 oseb in pomeni 2,3% ciljno pokritost populacije. Navedeno pomeni, da bi v skladu z NSPV morali zagotavljati pomoč na domu skupaj z oskrbo v oskrbovanih stanovanjih za 378 oseb. Nadalje NSPV opredeljuje, da mora občina zagotoviti pomoč na domu za odrasle invalidne osebe kronično bolne in osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja, kjer pa ne določa %, navaja le, vključitev 1200 oseb na območju cele Slovenije, kar pomeni za MO Kranj cca 5 oseb.
Potrebe po pomoči na domu so velike in bodo glede na staranje prebivalstva še naraščale. S pomočjo na domu se, pretežno starejšim osebam, ki živijo na svojem domu, vendar zaradi bolezni ali drugih težav povezanih s starostjo ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati sami, niti tega v zadostnem obsegu ne zmorejo njihovi svojci, nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu ter se tako posamezniku omogoči, da lahko čim dlje ostane v domačem okolju.
Za Mestno občino Kranj storitev pomoči na domu od 1. 2. 2000 po pogodbi izvaja Dom upokojencev Kranj. Kot je napisano v analizi obstoječega stanja se je pomoč na domu skozi leta razvijala. Nujno pa je potrebno razvijati pomoč na domu tudi v prihodnjih letih, s ciljem da pomoč družini na domu prejme čim večje število potrebnih uporabnikov in se tako približati cilju iz NSPV. Da bo večje število uporabnikov pridobilo pomoč družini na domu je nujno potrebno zaposliti večje število oskrbovalk. Pri tem pa je v zadnjih devetih mesecih pomoč na domu opravljalo namesto priznanih 31,5 oskrbovalk 29,6 oskrbovalk v povprečju na mesec. Razlogi za manjše število oskrbovalk tičijo v pomanjkanju kadra. Dom upokojencev Kranj stalno ponavlja razpise za pridobitev kadra, vendar so neuspešni, ker ni prijav. Dom upokojence Kranj problem rešuje s tem, da je postal tudi učna baza za praktično usposabljanje na terenu za pridobitev potrebne izobrazbe socialne oskrbovalke na domu. Kljub temu, da se izobražuje precejšnje število brezposelnih oseb pa se je ugotovilo, da Dom upokojencev Kranj prepotrebnega kadra, ki bi opravljal delo v neposredni socialni oskrbi, ne dobi. Razloge vidijo v nizki plači in zahtevnem delu in zagotavljanju lastnega avtomobila za prevoze do strank in nazaj. Oskrbovalke so namreč še dodatno obremenjene, ko hitijo od uporabnika

do uporabnika, vseskozi so udeležene v prometu, nenehna osredotočenost, vremenske razmere so težke (pozimi sneg, led, poleti huda vročina). Dom upokojencev Kranj problem rešuje tudi z nadgrajeno organizacijo dela in koordinacijo pomoči (ko je potrebno dnevno prerazporejajo tudi do 50-60 uporabnikov, seveda v sporazumu z njimi in njihovimi svojci). Vsakič, ko uporabnik pravočasno odjavi že dogovorjene storitve izvajanja pomoči, Dom upokojencev Kranj poskuša nemudoma »njegove ure« zapolniti z novim uporabnikom iz seznama evidentiranih potreb za vključitev v storitev pomoč na domu in sicer le za določen čas (do vrnitve obstoječega uporabnika). Tudi pri tem je težava, ker se ti navadijo na pomoč in potem težko razumejo, da se preneha z izvajanjem, ker se je prvotni uporabnik vrnil iz bolnice in njihov dogovor, ki je bil sklenjen za določen čas, preneha z veljavo. V Domu upokojencev Kranj tudi opažajo, da so upravičenci storitev pomoč na domu starostniki stari nad 65 let, večina uporabnikov pa je starih med 75 in 90 let ali več, z različnimi starostnimi in drugimi zdravstvenimi težavami (onkološki bolniki, po kapi, parkinsonova bolezen, demenca, nepomični, ipd.), zato je njihovo zdravstveno stanje in ostale psihofizične sposobnosti zelo nepredvidljivo in pogosto spreminjajoče. Glede na navedeno prihaja pri uporabnikih nenehno do poslabšanja zdravstvenih stanj, posledično potrebne bolnišnične namestitve (kar traja lahko od enega dne ali dolgotrajnejše do 1 meseca ali dlje) oz. različnih potrebnih zdravstvenih pregledov in posegov. Uporabniki, ki morajo zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja v bolnišnico, na zdravljenje ali kasnejšo rehabilitacijo, odpovedo za čas zdravljenja in rehabilitacije opravljanje izvajanja storitev. V Domu upokojencev Kranj običajno ne vedo koliko časa bo odsotnost trajala, ker jim ne svojci, kot tudi ne osebje v bolnišnicah, ne zna povedati. V praksi se dogaja, da se uporabnik, ki je bil odpeljan v bolnico lahko vrne še isti dan (in gre lahko za odpoved npr. samo 1 ure storitve), ali čez 1 dan, čez 1 teden, 14 dni ali pa 1 mesec (ko gre za odpoved več ur storitev). Lahko pa se uporabnik ne vrne (smrt, namestitev v institucionalno varstvo...), kar pa dejansko izvedo šele po tem dogodku oz. ko jih obvestijo svojci. Zato vseh tako odpovedanih ur ni mogoče v celoti nadomestiti v kratkem času, kljub temu, da si k temu zelo prizadevajo. Poleg navedenega pa je med številom novih uporabnikov tudi nekaj takšnih, ki koristijo storitve začasno (npr. v času odsotnosti - dopustov svojcev). Večina uporabnikov želi izvajanje storitev med 7.30 in 9.00 uro zjutraj in 19.00 in 20.00 zvečer ter ob vikendih in praznikih. Trudijo se, da vsem uporabnikom, ki potrebujejo storitve pomoči na domu, zagotovijo izvajanje storitev vsaj v minimalnem možnem obsegu (če je le mogoče), kar pomeni vsaj 1x dnevno, na povečan obseg željene ure pa morajo počakati, da se nam sprosti prosta ura. Običajno opravijo prvi obisk na domu uporabnika in ugotovijo potrebe, vendar z izvajanjem pričnejo šele, ko se sprosti prosta ura (čaka se lahko več časa, lahko tudi 1 mesec ali celo dlje). Glede na navedeno in ker je povpraševanje veliko, se nove uporabnike postopoma vključuje, kar pomeni, da morajo več časa počakati na prost termin (ko so vključeni, se jim permanentno in kontinuirano zagotavlja pomoč v dogovorjen obsegu). Trenutno so vsi razpoložljivi termini popolnoma zasedeni.

V nadaljevanju omenimo še prevozna sredstva oskrbovalk do strank in nazaj. Dom upokojencev Kranj se namreč srečuje z velikimi težavami zaradi majhnega voznega parka. Socialne oskrbovalke namreč nimajo na voljo vedno svojega avtomobila za prihod do strank in nazaj. Poleg tega so socialne oskrbovalke zaradi nizkih dohodkov večkrat tudi v stiski, saj si ne morejo privoščiti takojšnje zamenjave ali popravila avtomobila.

MO Kranj v okviru zakonske naloge zagotavljanja mreže javne službe pomoči družini na domu; zagotavlja sredstva za subvencioniranje stroškov storitve v skladu z letno sprejetim sklepom Mestnega sveta MO Kranj za vse uporabnice in uporabnike; zagotavlja sredstva za (do)plačevanje storitve pomoč družini na domu uporabnicam in uporabnikom, ki jim je bila pri pristojnem centru za socialno delo izdana odločba, s katero so delno ali v celoti oproščeni plačila storitve; nastopa kot stranka v postopku in podaja predhodna mnenja ter v primeru, da ima upravičenec premoženje in je vknjižena prepoved odsvojitve in obremenitve nepremičnine v korist občine nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, katerim je MO Kranj (do)plačevala to storitev.

Glede na navedeno je nujno potrebno razvijati pomoč na domu in planiramo naslednji razvoj le te, in sicer tako z večjim številom uporabnikov kot širitvijo in obnovo voznega parka. Za leto 2020 se bo še naprej poskušalo zagotoviti 31,5 oskrbovalk, nato pa vsako leto z zaposlitvijo najmanj ene dodatne socialne oskrbovalke. Cilj je sicer večji, tako da bi v letu 2021 imeli 33,5 oskrbovalk, v letu 2022 35,5 oskrbovalk, v letu 2023 37,5 oskrbovalk in v letu 2024 40 oskrbovalk. Število oskrbovalk pa bo odvisno od pridobitve ustreznega kadra, zmožnosti proračuna MO Kranj in potreb na terenu. Dodatno ena oskrbovalka pomeni zagotovitev najmanj 1.320 ur več pomoči na leto. Poleg tega se bo vsako leto poskušalo zagotoviti sredstva za najmanj en avtomobil. Glede na navedeno v nadaljevanju podajamo približno oceno potrebnih sredstev za javno službo pomoči na domu:

pomoč na domu	2020	2021	2022	2023	2024
sredstva za program v €	658.495	680.715	717.000	755.000	804.000
sredstva za avto v €	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000

- nevladne organizacije

Nevladna organizacija je pravna oseba zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji in je nepridobitna, neprofitna, neodvisna od drugih subjektov in ni organizirana kot politična stranka, cerkev ali druga verska skupnost, sindikat ali zbornica. Nevladna organizacija pa je lahko tudi organizacija, ki jo je ustanovila študentska organizacija in organizacija, ki je del registrirane cerkve ali druge verske skupnosti, če njena glavna dejavnost ni določena kot dejavnost verskih organizacij. Nevladne organizacije so izvajalke javnih storitev, med njih sodijo vse tiste storitve, s katerimi država zagotavlja uresničevanje temeljnih ustavnih pravic za svoje prebivalce in za to praviloma uporablja javna sredstva. Čeprav je za zagotavljanje javnih storitev dolžna skrbeti država, pa to ne pomeni, da jih sama tudi izvaja. Te storitve tako med drugim lahko izvajajo tudi nevladne organizacije. Nevladne organizacije so zelo pomembne za lokalno skupnost in s tem za MO Kranj. V razpravo namreč vnašajo pogled razvoja nevladnega sektorja, različnih storitev, ki jih opravljajo nevladne organizacije, in s tem dvigujejo kakovost življenja občanov. Nadalje zelo dobro poznajo področje, na katerem delujejo, in lahko v razpravi sodelujejo tudi s svojimi strokovnimi pogledi. Pri tem zastopajo različne poglede različnih ciljnih skupin in skrbijo za to, da se interesi posamezne ciljne skupine ne zanemarijo. Zelo pomembne so tudi iz razloga, ker združujejo večino ljudi v občini in je z njihovim sodelovanjem informiranost občanov o predlogu večja, večje je razumevanje posameznih segmentov, večja je sprejetost in s tem lažja izvedba (manj možnosti za nezadovoljstvo neinformiranih in izključenih občanov). S pomočjo rednih letnih javnih razpisov ter neposrednega poziva MO Kranj sofinancira programe nevladnih organizacij. Programi, ki so namenjeni najranljivejšim posameznicam, posameznikom in skupinam, vsebinsko dopolnjujejo mrežo storitev javne službe. Pogodbe z organizacijami, izbranimi na javnih razpisih, se sklepajo bodisi za eno bodisi za tri leta. Namen večletnih pogodb je organizacijam omogočiti čim bolj stabilno sofinanciranje in tako zagotoviti neprekinjeno izvajanje programov in storitev za občane MO Kranj. MO Kranj v okviru te naloge zagotavlja sredstva za sofinanciranje programov nevladnih organizacij na osnovi javnih razpisov in neposrednega poziva; načrtuje, pripravlja in izvaja javne razpise za sofinanciranje teh programov; sklepa pogodbe o sofinanciranju; spremlja in nadzira njihovo izvajanje.

Glede na navedeno je nujno potrebno dajati podporo nevladnim organizacijam. Tako v prihodnjih letih nameravamo dajati še večji poudarek na njihovo delovanje. Pri tem bomo v skladu z zakonodajo Rdeči križ Slovenije, Območno enoto Kranj sofinancirali preko neposrednega poziva ostale nevladne organizacije pa preko javnega razpisa, in sicer:

nevladne organizacije	2020	2021	2022	2023	2024
*sredstva za društva upokojencev v €	17.000	17.000	18.000	19.000	20.000
**sredstva za veteranske organizacije v €	5.000	5.000	5.500	6.000	6.500
***sredstva za ostale NVO na področju starejših v €	23.305	23.500	25.000	26.000	27.000

** gre za sredstva, ki jih organizacije dobijo preko javnega razpisa za sofinanciranje programov upokojenskih društev*

*** gre za sredstva, ki jih organizacije dobijo preko javnega razpisa za sofinanciranje programov vojnih veteranskih organizacij*

**** ostale NVO na področju starejših: gre za sredstva, ki jih organizacije pridobijo za delo s starejšimi v okviru javnega razpisa za sofinanciranje nevladnih organizacij na področju socialnega varstva in za sredstva, ki se namenjajo RK Kranj za programe starejših preko neposrednega poziva.*

- družinski pomočnik

Zakon o socialnem varstvu občinam nalaga financiranje plače oziroma nadomestila plače, vključno s prispevki, družinski pomočnici oziroma pomočniku (v nadaljnjem besedilu: družinski pomočnik). Pravica do izbire družinskega pomočnika je namenjena polnoletnim osebam s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno oviranim osebam, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb. Pravice družinskega pomočnika se financirajo iz dodatka za tujo nego in pomoč oziroma iz dodatka za pomoč in postrežbo s sredstvi invalidne osebe, ki potrebuje družinskega pomočnika, in s sredstvi prispevka zavezank oziroma zavezancev. Kadar ta sredstva ne zadostujejo, mora razliko doplačati občina, in sicer na

podlagi odločbe, ki jo izda center za socialno delo. MO Kranj v okviru te naloge zagotavlja sredstva za plačilo družinskega pomočnika; nastopa kot stranka v postopku in podaja predhodna mnenja ter v primeru, da ima upravičenec premoženje in je vknjižena prepoved odsvojitve in obremenitve nepremičnine v korist občine nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, katerim je MO Kranj (do)plačevala pravico do družinskega pomočnika.
Glede plačevanja družinskega pomočnika se je konec leta 2019 pripravljala sprememba zakonodaje, ki je predvidevala prenos plačila družinskega pomočnika iz občine na državo. V kolikor do spremembe zakonodaje ne bo prišlo bomo občine še naprej financirale družinskega pomočnika, in sicer cca 115.000 € na leto, seveda odvisno od števila družinskih pomočnikov.

- mreža servisov skupnostnih storitev za zagotavljanje kvalitete življenja starejših zunaj klasičnih oz. institucionalnih oblik

Staranje prebivalstva tako Kranju kot tudi okoliškim občinam prinaša mnoge izzive. CTPR Kranj Prizadeva se zagotoviti pogoje za kakovostno staranje, dobro zdravstveno in socialno oskrbo starejših ter večjo solidarnost in kakovost sožitja med vsemi generacijami.
S tem namenom se želi spodbujati trajnostno medsebojno sodelovanje z vzpostavitvijo mreže servisov skupnostnih storitev za zagotavljanje kvalitete življenja starejših zunaj klasičnih oz. institucionalnih oblik, kjer bodo starejši aktivno udeleženi in bodo upoštevane njihove pravice in želje ter svoboda izbire.
S povezovanjem različnih pristopov v ponujanju socialnih in družbenih storitev želi CTRP Kranj oblikovati celostno mrežo skupnostnih storitev za starejše prebivalce v Kranju in okolici. Ta bi se lahko fleksibilno prilagajala potrebam in zmožnostim starejših prebivalcev, da ti čim dlje časa čim bolj aktivno in samostojno skrbijo zase, ter tudi živijo polno in kvalitetno življenje na vseh področjih.
V ta namen bo CTRP Kranj v okviru spodbujanja podjetništva in zaposlovanja na podeželju izvajal informiranje in izobraževanje širše javnosti (ozaveščanje o procesih staranja, demenci, vključujoča družba, človeške pravice, razvoj prostovoljstva in družabništva), usposabljanje za nove oblike zaposlovanja za zagotavljanje potreb starejših (dopolnilne dejavnosti socialnega varstva na kmetijah, izobraževanje v kontekstu nove filozofije izvajanja oskrbe in nege ter selekcija zaposlenih, ki so po novih konceptih pripravljeni delati), povezovanje z ustreznimi institucijami in okoliškimi občinami, priprava skupnih projektov in iskanje finančnih virov za delovanje.

- izobraževanje odraslih, medgeneracijsko sodelovanje

V skladu z NSPV je predvideno spodbujanje razvoja lokalnih medgeneracijskih središč, ki se oblikujejo v lokalnem okolju in delujejo kot odgovor na lokalno problematiko ter bodo vključevala dejavnosti različnih generacij. Izvajanje programa medgeneracijskega centra v MO Kranj zagotavlja LUK. LUK sredstva za izvajanje programa pridobiva iz državnega proračuna, iz proračuna MO Kranj, v skladu z zakonom in statutom ustanovitelja, iz prispevkov udeležencev in drugih virov. MO Kranj LUK lahko zagotavlja sredstva za plačo strokovnega delavca, materialne stroške in investicijsko vzdrževanje, kar se predvideva tudi v prihodnje.
Program medgeneracijskega sodelovanja pa je v prihodnjih letih potrebno tudi nadgraditi s sofinanciranjem MO Kranj:
- izvedba 10 40 urnih programov letno na Univerzi za starejše,
- izvedba 6 8-urnih izobraževanj letno za večjo razširitev delovanja demenci prijazne točke na LUK in za tiste, ki se z osebami z demenco pogosto srečujejo predvsem v okviru javnih služb,
- izvedba 750 ur aktivnosti letno, ki omogočajo aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost,
- izvedba dveh 50-urnih usposabljanj za prostovoljce letno in organiziranje prostovoljstva na LUK in spremljanje prostovoljstva v MO Kranj
- izvedba projekta kakovostno bivanje starejših.

LUK	2020	2021	2022	2023	2024
sredstva za program v €	247.855	249.605	291.000	309.000	323.000

- e-oskrba

V skladu z zakonom o socialnem varstvu občina zagotavlja sredstva tudi za razvojne in dopolnilne programe, ki so pomembni za občino. V skladu z Odlokom o zagotavljanju socialno varstvenih programov v MO Kranj je tak program tudi e-oskrba. S storitvijo e-oskrbe omogočamo starejšim in invalidnim ter kronično bolnim osebam, da lahko funkcionirajo v znanem bivalnem okolju. Pri tem gre za 24 urno varovanje starejših občanov preko telefona. V stanovanju uporabnika je nameščena posebna oprema, ki omogoča hitro in enostavno proženje klica za pomoč s pritiskom na gumb na obesku ali na varovani enoti. Sodobna oprema zazna potrebo po pomoči tudi v primeru, ko uporabnik ne more pritisniti na gumb zaradi slabosti ali poškodbe. S tem starejšim vsaj za določen čas še ni potrebno institucionalno varstvo. Gre za dopolnilni program pomemben za občino, s katerim želimo približati storitev uporabnikom, da bi jo začeli koristiti, saj bi s tem lahko dlje časa ostali v svojem okolju in ne bi bila potrebna domska namestitev. MO Kranj uporabniku, ki ima stalno prebivališče v MO Kranj in v MO Kranj tudi stalno prebiva, sofinancira strošek E-oskrbe v višini 5€ na mesec. Trenutno imamo v MO Kranj 3 uporabnike..

	2020	2021	2022	2023	2024
e-oskrba, v €	180	240	360	600	1.200

- javna dela

Težilo se bo k temu, da bo MO Kranj tudi v naslednjih letih izrazila javni interes in zagotovila proračunska sredstva za sofinanciranje oz. financiranje izvajanja socialno varstvenih programov javnih del na področju dela s starostniki. S tem bo MO Kranj omogočila zaposlitev brezposelnim občanom s stalnim prebivališčem v MO Kranj. Obveznosti MO Kranj v zvezi s sofinanciranjem programov javnih del so se spreminjale do sedaj spreminjale. Od leta 2015 do 2017 je MO Kranj sofinancirala 35 ali 24,5 ali 5 % plače in celoten regres udeležencev javnih del, v letih od 2018 do 2019 pa 45 ali 31,5 ali 5% plače in celoten regres udeležencev. Tako delež plače kot regres udeležencev so odvisni od višine minimalne plače in stopnje brezposelnosti v občini. V letu 2019 pa MO Kranj za programe, ki jih v celoti financira, krije plačo, regres, stroške prehrane, prevoza in zdravniškega pregleda udeležencev javnih del.
V interesu MO Kranj je, da bi se programi javnih del izvajali tudi v prihodnje, saj pomenijo socialno in ekonomsko korist za vse vključene partnerje.

	2020	2021	2022	2023	2024
javna dela za področje starejših, v €	60.000	60.000	65.000	65.000	70.000

- paliativna oskrba starejših

Gre za celovito obravnavo kronično bolnih starejših z namenom zagotavljanja najboljše kakovosti preostalega življenja. Pri izvajanju paliativne oskrbe je bistvenega pomena tudi omogočanje posamezniku, da lahko umira med svojimi najdražjimi v domačem okolju. Paliativno oskrbo na primarni ravni izvaja paliativni tim v sestavi osebni zdravnik, patronažna medicinska sestra, socialni delavec, predstavnik hospic in medicinska sestra za dolgotrajno oskrbo.

- demenci prijazne točke

Slovensko združenje za pomoč pri demenci Spominčica - Alzheimer Slovenija ustvarja demenci prijazno družbo, in sicer z izobraževanjem javnih delavcev in drugih uslužbencev, ki so pri svojem profesionalnem delu pogosto srečujejo z osebami z demenco, nadalje tudi informira ostalo zainteresirano javnost (odrasle in otroke), da bodo znali prepoznati znake demence ter lažje komunicirali z njimi. Z ozaveščanjem in informiranjem oseb z demenco in njihovim svojcem se spodbuja njihovo samostojnost in poskrbi za ohranjanje njihovega dostojanstva. S tem osebe z demenco ostanejo čim dlje doma, kar je tudi priporočilo Alzheimer Europe. Nadalje pa Združenje po Sloveniji odpira tudi Demenci prijazne točke. Demenci prijazne točke so namenjene osebam z demenco, svojcem in vsem zaposlenim (policisti, trgovci, bančni in poštni uslužbenci, farmacevti, gasilci...) kot tudi vsem drugim v lokalni skupnosti, saj je pomembno, da tudi sosedje prepoznajo osebe z demenco in jim pomagajo. Na teh točkah se dobijo informacije in se seznani z načini in postopki usmerjanja oseb z demenco, ki se izgubijo in ne najdejo poti domov. Zaposleni na točki imajo potrebno znanje in informacije o demenci. Z odpiranjem navedenih točk se prispeva k oblikovanju demenci prijaznega okolja, v ustanovah v lokalnem okolju, prispeva se k večji vključenosti oseb z demenco in njihovih svojcev v skupnost, zagotavlja večjo varnost, mobilnost in dostopnost do

storitev, ki jih osebe z demenco v zgodnji fazi bolezni še lahko uporabljajo same (nakupovanje v trgovini, opravila na bankah, poštah, obisk pri frizerju...). S tem osebe z demenco dlje časa ohranjajo svojo samostojnost in ostanejo dejavni člani skupnosti. Trenutno imamo v MO Kranj naslednje demenci prijazne točke: Ljudska univerza Kranj, Gorenjske lekarne (Uprava, Lekarna Stražišče, Lekarna Planina, Lekarna Planina II, Lekarna Primskovo), Dom upokojencev Kranj.

RAZVOJ INSTITUCIONALNIH OBLIK

- doplačevanje storitev v institucionalnem varstvu

V skladu z Zakonom o socialnem varstvu je naloga občine financiranje storitve institucionalnega varstva oziroma stroškov oskrbe v zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), kadar je upravičenec oziroma upravičenka ali drug zavezanec oziroma zavezanka delno ali v celoti oproščen/-a plačila.
Institucionalno varstvo obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo. Po Zakonu o socialnem varstvu je občina dolžna zagotavljati stroške storitev v zavodih za odrasle, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali celoti oproščen plačila storitve. Posameznik, ki želi v institucionalno varstvo in nima dovolj sredstev za plačilo vloži vlogo na center za socialno delo. Center za socialno delo nato spelje celoten postopek. Center za socialno delo pri tem lahko predlaga namestitev upravičenca tudi v nadomestno obliko bivanja in oskrbo izven mreže javne službe. V kolikor je uporabnik storitve, ki uveljavlja oprostitev plačila storitve institucionalnega varstva lastnik nepremičnine, se mu prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist MO Kranj in se zaznamuje v zemljiški knjigi. Mesečno nato MO Kranj za vsakega občana, za katerega je podala predhodno mnenje in je bila nato s strani centra za socialno delo izdana tudi odločba, plača na podlagi izdanega računa stroške oskrbe. Pri tem so doplačila s strani MO Kranj za posameznega upravičenca zelo različna, saj so odvisna od plačilne sposobnosti posameznika in cene posameznega zavoda. MO Kranj pri tem tudi nima vpliva na ceno storitve v zavodih za odrasle, saj metodologijo za oblikovanje cen in soglasje k ceni storitve v zavodih za odrasle poda ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. Isti postopek kot za institucionalno varstvo velja za storitev pomoči na domu in za družinskega pomočnika. MO Kranj v povezavi s to zakonsko nalogo torej opravlja naslednje naloge: zagotavlja sredstva za (do)plačila oskrbnih stroškov v socialnovarstvenih zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), ki so deloma ali v celoti oproščeni plačil; nastopa kot stranka v postopku in podaja predhodna mnenja k namestitvam v zavodskem varstvu in nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, ki jim je MO Kranj (do)plačevala oskrbne stroške.

Glede na višino doplačevanja oskrbnih stroškov v preteklih letih in večanja števila starejših, v nadaljevanju podajamo približno oceno potrebnih sredstev v proračunu. Pri tem podajamo oceno tudi za institucionalno varstvo v posebnih socialnih zavodih, saj so v navedenih zavodih med njimi tudi starejše osebe, ki pa imajo posebne potrebe:

institucionalno varstvo	2020	2021	2022	2023	2024
domovi za starejše	580.000	615.000	635.000	655.000	675.000
posebni socialni zavodi	610.000	635.000	655.000	675.000	695.000

- investicije: izgradnja novega doma za starejše in obnova Doma upokojencev Kranj

Po Zakonu o socialnem varstvu (v nadaljevanju: zakon) institucionalno varstvo starejših opravlja dom za starejše. Dom za starejše poleg institucionalnega varstva opravlja tudi naloge, ki obsegajo pripravo okolja, družine in posameznikov na starost. Dom za starejše lahko opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kvaliteti življenja in varstva starejših občanov. Mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše pa zagotavlja država in je v pristojnosti MDDSZ. Iz opravljene revizije Računske sodišča izhaja, da v obdobju, na katero se revizija nanaša (od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2018), pristojno ministrstvo razen podeljevanja koncesij ni izvedlo nobenega drugega ukrepa za zagotovitev dodatnih mest

v okviru institucionalnega varstva v domovih za starejše. Država pa je s proračunskimi sredstvi zgradila zadnji dom starejših v letu 2005. V MO Kranj pa so potrebe po domskem varstvu izrazite in jih v MO Kranj nimamo pokrite. Ne glede na to, da je za mrežo javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše zadolžena in za njo skrbi država, gre za občane MO Kranj in s tem skrb občine za starejšo populacijo. Kot smo v prejšnjem poglavju že omenili so na MDDSZ seznanjeni s povečanimi potrebami po institucionalnem varstvu starejših v MO Kranj in skupaj iščemo rešitve za izgradnjo novega doma upokojencev v Kranju. Trend gradnje sodobnih domov je v manjših enotah, kjer se približujemo konceptu življenja v manjših bivalnih enotah s poudarkom razvijanja programov, ki čim bolj pokrijejo individualne potrebe stanovalcev.

V MO Kranj imamo za institucionalno varstvo starejših Dom upokojencev Kranj, ki ima 214 ležišč za institucionalno varstvo (od tega 8 za začasno varstvo in 30 mest za dnevno varstvo, 176 za celodnevno varstvo). Dom upokojencev Kranj pa ne pokrije vseh potreb, na dan 1. 6. 2020 ima v evidenci 1221 prošenj, od tega jih je aktualnih prošenj za takojšnji sprejem 174 vlog. Glede na podatke se ocenjuje, da je čakalna doma za sprejem v Dom upokojencev Kranj 2 do 3 leta (2018 odšlo 55 stanovalcev, 1-9 2019 40 stanovalcev). Ker pa se podatki gledajo na celotno UE Kranj navajamo še podatke ostalih domov v UE Kranj, Preddvor z enoto v Naklu ima 45 prošenj, od tega je aktualnih prošenj 25, dom Taber pa ima 764 prošenj, od tega aktualnih prošenj 666 (podatka koliko je v navedenih številkah podvojenih prošenj ni).
V nadaljevanju podajamo še potrebe po domski oskrbi v gorenjski regiji, kjer je na dan 1. 6. 2020 5207 čakajočih na sprejem v dom starejših prošenj, od tega je 2193 aktualnih prošenj za takojšnji sprejem. Po domovih je stanje sledeče:

Območna enota

ZZZS KRANJ

	DOM STAROSTNIKOV	KAPACITETA	PROSTA MESTA	EVIDENTIRANE PROŠNJE	AKTUALNE PROŠNJE
1	Dom Viharnik, Kranjska Gora	134	0	44	21
2	Dom sv. Martina, Bohinj	70	0	328	323
3	Dom upokojencev dr. Franceta Bergelja Jesenice	196	0	411	8
4	Dom upokojencev Kranj	214	0	1221	174
5	Dom starejših občanov Preddvor, z enoto Naklo	233	0	45	25
6	Dom dr. Janka Benedika Radovljica	222	-2	1110	271
7	Center slepih, slabovidnih in starejših Škofja Loka	220	0	750	168
8	Dom Petra Uzarja Tržič	181	0	544	537
9	SVZ Taber Cerklje	156	0	764	666
	SKUPAJ PROŠENJ	1626	-2	5207	2193
	SKUPAJ PROSILCEV			3990	1694

Glede na navedeno, torej trenutno stanje in projekcije staranja prebivalstva, MO Kranj kot tretja največja občina po številu prebivalcev v Sloveniji nujno potrebuje nov dom za starejše. Pri tem MO Kranj skupaj z MDDSZ vidi možnost za izgradnjo novega doma z razširjenimi kapacitetami (kot poslovna enota) Doma upokojencev Kranj. MO Kranj kot edinega sprejemljivega upravljalca novega doma vidi MDDSZ-jev javni zavod Dom upokojencev Kranj.
Mreža javne službe za institucionalno varstvo doma za starejše je v pristojnosti države. Ker pa se v MO Kranj pereče problematike dobro zavedamo, smo v mesecu aprilu 2019 pripravili Dokument identifikacije investicijskega projekta za nov dom. V ta namen smo spremenili OPN in za to rezervirali zemljišče, in sicer na Zlatem polju, velikost 9.200 m2. V MO Kranj sredstev za izgradnjo novih javnih domskih kapacitet nimamo, poleg navedenega to tudi ni v pristojnosti občine oziroma ni naloga občine. Zato se je pristojno ministrstvo pozvalo, da glede na velike potrebe in velikost MO Kranj čim prej pristopi k izgradnji novih javnih domskih kapacitet v MO Kranj. V dosedanjih razgovorih s pristojnim ministrstvom se vidi možnost za zagotovitev novih kapacitet z razširitvijo kapacitet (kot poslovna enota) Doma upokojencev Kranj.
Zemljišči, za gradnjo novega doma upokojencev, parc. št. 899/1 in 899/3, obe k.o. Kranj se po veljavnem IPN MO Kranj nahajata v enoti urejanja prostora EUP KR Z 3, z namensko rabo CU.

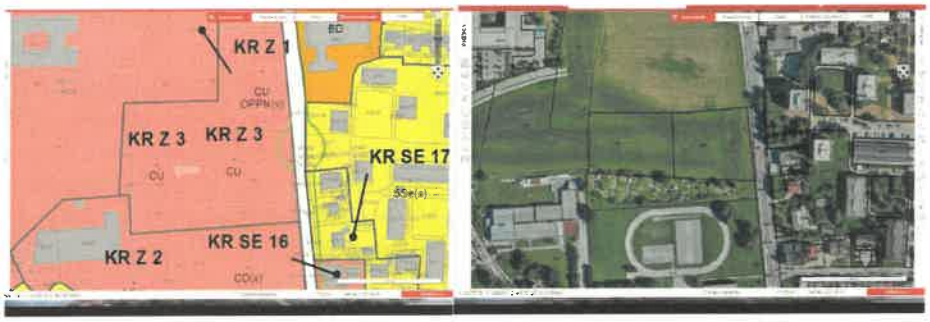

Glede na zemljišče, ki je po namenski rabi primerno za gradnjo, bi bila lahko skupna kapaciteta doma za starejše občane 200 oseb (postelj), od tega 188 oseb (postelj) za celodnevno institucionalno varstvo, 12 oseb (postelj) za začasno varstvo. Dom bi poleg navedenega nudil tudi dnevno varstvo za 20 oseb. Pri konceptu novega doma bi bilo smiselno upoštevati sodobne rešitve v smislu »grozda majhnih domov«, ki bi omogočili izvedbo potrebnih storitev, tako institucionalnih kot skupnostnih, v vsakokratni lokalni skupnosti – vsi kontakti in socialna mreža se v glavnem ohranja in nadaljuje. Razmišljalo se bo v smeri doma kot doma za starejše nove generacije.

V sklopu doma za starejše bi lahko predvideli dodano vrednost, to so skupnostne storitve z Centrom za starejše, ki bo skupnostni prostor, kjer bodo vsi zainteresirani pridobili vse informacije o možnostih storitev za starejše, notri se predvidevajo info točka za dementne, info točka za žrtve nasilja, info točka za stanovanja za starejše, terapija z živalmi, info točka za oskrbovano skupnost, info točka za oskrbovana stanovanja, organizacija in vodenje skupin za samopomoč,... Center za starejše bi lahko imel zelo pomembno vlogo pri urejanju in reševanju problematike starejših v MO Kranj v bodoče. Poleg navedenih nalog bi bila njegova zelo pomembna naloga lahko tudi sodelovanje pri pripravi analiz potreb po skupnostnih oblikah dolgotrajne oskrbe in posledično strategije starejših, nadalje pomoč pri pridobivanju kadra za pomoč družini na domu in vzpostavitvi dviga zanimanja za poklic socialne oskrbovalke na domu. Nadaljnjo dodano vrednost bi lahko predstavljala tudi oblika doma v smislu »pametnega doma« (kot so integracija pametne kartice, medicinske meritve na daljavo, digitalizacija in komunikacijska platforma s pripadajočimi aplikacijami...) ter zunanja ureditev doma za starejše, kjer bi bil cilj medgeneracijsko druženje.

Hkrati z izgradnjo novega dom upokojencev pa se zadnja leta obnavlja tudi Dom upokojencev Kranj. Zavedati se namreč moramo, da ne gre le za namestitev starostnika v institucijo, temveč je potrebno starejšim občanom izboljšati njihovo kvaliteto življenja. Kot je že zgoraj navedeno v analizi stanja, Dom upokojencev Kranj že sedaj izboljšuje kvaliteto življenja starostnikom. Tako je Dom upokojencev Kranj v zadnjih 20. letih realiziral že številne projekte: adaptacija sob, čajnih kuhinj, sanitarij in kopalnic; dnevni center; začasno varstvo; zamenjava strešne kritine; parkirišče in zunanja ureditev pred Domom; adaptacija čajnih kuhinj; izgradnja večnamenskega prostora; obnova kopalnic, enoposteljnih in dvoposteljnih sob, sestrskega klica, čajnih kuhinj, zamenjavo talnih oblog, prenova in izgradnjo prizidka kuhinje, enotni centralni sistem zaklepanja, izgradnja zimskega vrta za dementne stanovalce; narejena je bila energetska sanacija doma, kjer so zamenjali 612 oken in vso strešno kritino, obnovili sanitarne vode, kanalizacijo, strelovode, požarni sistem, na strehe namestili sončne kolektorje in izrabili toploto pralnice prek toplotne črpalke. Dom ima 124 enoposteljnih in 45 dvoposteljnih sob. Vse sobe imajo svoje sanitarije in kopalnice in so dostopne invalidom.

Dom upokojencev Kranj je potrebno obnavljati tudi v prihodnje. V prihodnjih letih Dom upokojencev Kranj predvideva še naslednje: izgradnja povezovalnega hodnika (med jedilnico in kavarnico, s čimer bodo kavarnico lahko uporabljali tudi zunanji uporabniki; zagotovitev prostorov za fizioterapij (prestavitev fizioterapije iz neustreznih kletnih prostorov v pritličje); izdelava požarnih stopnic in balkonov; pridobitev in adaptacija manjše hiše za dementne osebe. Za ta namen pa so potrebna večja investicijska sredstva. Večji delež sredstev bo zagotovil sam dom in država, sofinanciranje pa se, ne glede da to ni zakonska dolžnost občine, pričakuje tudi od MO Kranj, ker gre za občane MO Kranj. Glede na navedeno se predvideva, da bo MO Kranj v skladu z vzdržnostjo proračuna, za obnovo Doma upokojencev Kranj namenila v proračunu 25.000 €. S tem bo Doma upokojencev Kranj v naslednjih letih razvijal in nadgrajeval domsko (institucionalno) varstvo, pomoč družini na domu, dnevno varstvo, začasno varstvo, razvoz kosil, varovane oddelke, povezovalni člen za oskrbovana stanovanja, svetovalna služba (priprava okolja, družine

in posameznikov na starost), večnamenska dvorana za srečanja, plese, prireditve za starejše občana Kranja in okolice, dietna jedilnica za zunanje uporabnike, dislocirane enote Doma.

- dnevno varstvo

Dnevno varstvo je oblika institucionalnega varstva, namenjena posameznikom, ki še ne potrebujejo celodnevne, stacionarne oskrbe in si želijo oziroma potrebujejo pomoč, nadzor ali organizirano obliko bivanja le za določeno število ur dnevno, uporabniki se dnevno vračajo domov.

MO Kranj je za vzpostavitev dnevnega varstva starejših kupila 417 kvadratnih metrov neto tlorisne površine prostorov v nekdanjem trgovskem objektu Mercatorja na Planini. MO Kranj bo tudi preuredila prostore za ta namen. V objektu bo na voljo predvidoma 30 mest za uporabnike. Prve uporabnike naj bi objekt sprejel predvidoma v letu 2021. V pritličju se predvideva garderobe in sanitarije, družabni prostor, prostor za počivanje in prostore za zaposlene ter dostavo hrane ter zunanja terasa. Program pa bo izvajal Dom upokojencev Kranj, ki izvaja institucionalno varstvo starejših, dnevno varstvo pa že izvaja tudi v samem objektu Doma upokojencev Kranj. Potrebe po dnevnem varstvu so velike, pomembno je tudi, da je predviden nov objekt blizu obstoječega Doma upokojencev Kranj, zaradi lažje organizacije dela. V dnevnem varstvu bodo nudili zajtrk in kosilo ter različne aktivnosti. Med njimi so jutranja kavica, branje, družabna srečanja, obisk prireditev, pikniki, praznovanje rojstnih dni, sprehodi, druženje v parku ter obisk frizerja ali pedikerja. Prav tako se bo možno vključiti v vse organizirane aktivnosti v domu, kot so izleti, pikniki, kulturne in družabne prireditve ter manjše storitve zdravstvene nege.

- oskrbovana stanovanja

Oskrbovana stanovanja predstavljajo posebno obliko institucionalnega varstva, v praksi pa predstavljajo alternativno obliko institucionalnemu varstvu, saj ljudem omogoča, da v lastnem gospodinjstvu prejemajo ustrezno pomoč in oskrbo. Na ta način ali nadomeščajo ali odlagajo odhod v institucionalno varstvo.

Oskrbovana stanovanja bodo namenjena starejšim ljudem, ki se sami ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati, kljub temu pa lahko še vedno živijo razmeroma samostojno življenje z večjo ali manjšo pomočjo strokovnega osebja; arhitekturno prilagojena; imela bodo lastno gospodinjstvo; stanovalci bodo lahko dobili pomoč določene ustanove 24 ur dnevno; stanovalci bodo ohranili svojo samostojnost in zasebnost.

V. AKCIJSKI NAČRT

Delež starih nad 65 let v MO Kranj znaša več kot 19%. Glede na premike v demografski strukturi pa se bo ta delež le še povečeval. To pa prinaša spremembe na vseh področjih življenja. V ospredje prihajajo vedno novi problemi kot so: naraščajoče število starih, ki potrebujejo trajno zdravstveno oskrbo in nego; problem odrinjenosti tistih z nizkimi dohodki; spremenjen pogled na starost in s tem potrebe po novih oblikah skrbi za stare. Rešitve moramo zato iskati tako v institucionalnih oblikah kot neinstitucionalnih oblikah.
Kot družba moramo ustvariti možnosti in priložnosti za kakovostno življenje vseh generacij in dostojno staranje, zato so potrebne prilagoditve na številnih področjih: trgu dela, izobraževanju in usposabljanju, ureditvi sistemov socialne zaščite, bivalnem in delovnem okolju, na področju civilnega in političnega udejstvovanja. Podaljševanje življenja in nova (spremenjena) razmerja med deleži mlade, srednje in starejše generacije bodo močno vplivali na posameznike, družine in družbo ter zahtevali prilagoditve na številnih področjih. Strategija dolgožive družbe je oblikovana na konceptu aktivnega staranja, ki poudarja aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost. To bo zagotovilo blaginjo in kakovostno življenje prebivalstva s poudarkom na medgeneracijskem sodelovanju ter zavedanju pomena kakovostnega staranja.

Da bomo v MO Kranj pripomogli k čimbolj celoviti skrbi za stare, z namenom ohranjanja kakovosti življenja ter zagotovitve enakega dostopa in izbiranja storitev tako v domačem okolju kot v institucionalnem varstvu, bomo v prihodnjih letih v MO Kranj:

<u>skrbeli in spodbujali razvoj neinstitucionalnih oblik socialnega varstva:</u>
- (do)plačilo institucionalnega varstva (redna letna naloga),
- (do)plačilo institucionalnega varstva v nadomestnih oblikah, to je stanovanjskih skupinah in bivalnih skupnostih (redna letna naloga),
- storitev pomoč družini na domu, in sicer z večjim številom zaposlenih socialnih oskrbovalk, s ciljem 40 zaposlenih v petih letih in s tem nudenje pomoči na domu cca 240. uporabnikom (redna letna naloga),
- e-oskrbo in spodbujali koriščenje te storitve (redna letna naloga),
- plačilo družinskega pomočnika (redna letna naloga,),
- medgeneracijski center in težili k njegovemu razvoju (redna letna naloga),
- vzpostavitev medgeneracijskega centra v prizidku Doma KS Kokrica,
- sofinanciranje nevladnih organizacij in spodbujali njihov razvoj (redna letna naloga),
- javna dela želimo ohraniti vsaj v obsegu leta 2019 (redna letna naloga),
- najkasneje do 30. 9. 2020 bo Župan ustanovil Komisijo za varstvo starejših v MO Kranj, ki bo imela predvidoma naslednje naloge: spremljanje strategije in priprava nove strategije za starejše po preteku lete; priprava analize potreb za razvoj na področju starejših in razpravljanje o statističnih podatkih naraščajoče družbe na področju starejših v MO Kranj ter oblikovanje mnenj in predlogov v zvezi s statističnimi ugotovitvami; predlaganje in sodelovanje pri vzpostavitvi novih oblik institucionalnega varstva; dajanje pobud za še bolj kakovostno starost; nadgradnja povezovanja in sodelovanja med deležniki in organizacijami, ki zagotavljajo lepšo starost; poudarek na medgeneracijskem sodelovanju; razvoj različnih neinstitucionalnih oblik (razvoj pomoči na domu,...); organiziranje okrogle mize,...
- vzpostavitev počitniškega varstva otrok v domu upokojencev (najkasneje v letu 2024),
- tedensko medgeneracijsko vključevanje osnovnih šol v delovanje dom upokojencev (najkasneje v letu 2021),
- spodbujanje za vzpostavitev razvoja prostoferja (leto 2021),
- spodbujanje neformalnih oblik sosedskih pomoči in stanovanjskih skupnosti za starejše z upoštevanjem primerov dobrih praks in spodbujanjem neformalne solidarnostne pomoči za starejše,
- izvedba letnih izobraževanj s področja demence (najkasneje v letu 2022),
- izvedba dejavnosti, ki omogočajo aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost (najkasneje v letu 2024),
- izvedba usposabljanj za prostovoljce letno in organiziranje prostovoljstva in spremljanje prostovoljstva v MO Kranj (najkasneje v letu 2022),
- podpora razvoju novih oblik Centrov za starejše,
- sodelovanje in podpora MO Kranj pri ustanavljanju stanovanjskih zadrug,
- sodelovanje in podpora MO Kranj pri ustanavljanju demenci prijaznih točk,

- spodbujali izobraževanje za neformalne oskrbovalce za skrb za starejše na domu,
- sodelovanje in podpora MO Kranj pri vzpostavitvi projektov Soseska za seniorje in Vas za dementne,
- pomoč pri zagotovitvi dvigal v večstanovanjskih stavbah, ki dvigal nimajo,
- oblikovanje stanovanjske politike, ki bo predvidevala različne oblike stanovanj za starejše (npr. stanovanjske skupnosti za starejše,...),
- nadaljevanje izvajanja programov za starejše v Mestni knjižnici Kranj in zagotovitev še večje dostave knjig na dom starejših,
- pritisk na državo za sredstva in urejanje razmer,
- razvoj mreže (občin osrednje Gorenjske) za medsebojno sodelovanje, povezovanje, izmenjavo dobrih praks in iskanje skupnih, trajnostnih rešitev za zagotavljanje kvalitete življenja starejših zunaj klasičnih oz. institucionalnih oblik.

skrbeli in spodbujali razvoj institucionalnih oblik
- izgradnja novega doma upokojencev oziroma zagotovitev novih javnih domskih kapacitet (najkasneje začetek v letu 2024),
- zagotovitev kapacitet za začasno varstvo (najkasneje začetek v letu 2024),
- izvedba projekta kakovostno bivanje starejših (najkasneje v letu 2024),
- zagotovitev dodatnih kapacitet za dnevno varstvo za starejše (do leta 2021),
- vzpostavitev bivalnih enot za starejše (do leta 2024),
- vzpostavitev dnevnega centra v novem domu upokojencev (najkasneje začetek v letu 2024),
- vzpostavitev socialnega varstva starejših s celodnevno oskrbo na kmetijah (do leta 2023),
- zagotovitev oskrbovanih stanovanj (do leta 2024),
- spodbujanje za zagotovitev kriznih namestitev za starejše,
- sofinanciranje dograditve in razširitve Doma upokojencev Kranj (glede na potrebe in v skladu s proračunskimi možnostmi).

Ocenjena vrednost odhodkov za proračun MO Kranj za področje starejših skupaj z medgeneracijskim sodelovanjem v € po posameznih letih:

2020	2021	2022	2023	2024
2.360.000,00	2.420.000,00	2.450.000,00	2.550.000,00	2.650.000,00

V številki so zajeti naslednji predvideni ocenjeni stroški: institucionalno varstvo v domovih za starejše, stanovanjskih skupinah in posebnih socialnih zavodih; pomoč družini na domu; Ljudska univerza Kranj; nevladne organizacije; javna dela; e-oskrba; sofinanciranje obnove Doma upokojencev Kranj, družinski pomočnik, dnevi center. V kolikor bo Ministrstvo za zdravje pripravilo in sprovedlo v prakso Zakon o dolgotrajni oskrbi, bo to prineslo drugačno finančno obremenitev proračuna.

MESTNA OBČINA KRANJ
Župan
1

Matjaž Rakovec
Župan